

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

I. évfolyam 10. szám. 2006. október

Óvári János: Nyári este (Rétsági templom) (olaj, farost)

Tartalom:

3. o.: *Bűn és bűnhődés...*; (Karaffa Gyula írása)
4. o.: *Mostanában fekete lovakkal álmodom*; (Ketykó István verse)
6.-15. o.: *A mesterrel jártam VII.: Eltemetve*; (Borsi István írása)
15. o.: *Hétköznap...*; (Karaffa Gyula verse)
17. o.: *Télbe süvít az őszi szél*; (Székács László verse)
18. o.: *Könyvajánló*;
20.-31. o.: *Kétdodony- üdülőfalu a Cserhát menedékében*;
(Végh József képes helytörténeti írása)
32.-40. o.: *Ki van a toronyban III.*; (Fetykó Judit regénye folytatásokban)
40. o.: *Petrezselyemmel*; (Dobrosi Andrea verse)
42.-50. o.: *Álomszakadás*; (Cegléd József írása)
50. o.: *Őlyvszínű levelek hullanak*; (Szunyogh Pál verse)
52. o.: *Költő születik, meghal...*; (Novák Valentin verse)
54.-55. o.: *Auditor: THM*; (Szávai Attila írása)
56. o.: *Tolvaj idők látképe*; (H. Túri Klára verse)
58. o.: *Hírek*;
59. o.: *E havi számunk szerzői; Impresszum*;

Czakó Gábor felajánlotta, hogy az interneten megjelent anyagaiból kedvünk szerint válogathatunk. Sajnos a lap e havi számának terjedelme ezt nem tette lehetővé, így szíves figyelmükbe ajánljuk a www.czakogabor.hu internetes oldalt, ahol a Szerző igazán mély és filozofikus, emberi gondolatait olvashatják. (A Szerk.)

Lapszámunk képei:

Októberi számunkat a Rétságon élő és alkotó **Óvári János** festményeinek fotói díszítik. A művész elérhető a 06-30-466-3327-es telefonszámon.
Köszönet az Alkotónak a képek közlési jogáért! (A Szerk.)

Címlapon: *Nyári este*;

5. o.: *Virágárús lány*;
16. o.: *Rovignoi utca* ;
19. o.: *Anyaság*;
41. o.: *Bemutató*;
51. o.: *A felégetett Hortobágy*;
53. o.: *Kirakat*;
55. o.: *Homokbánya*;
57. o.: *Nagyapám emlékére*;

A hátsó borítón: *Téli este*;

Bűn és bűnhődés...

„Kicsit „melegre” sikerült ez a szeptember.” – kezdtem a múlt havi bevezetőmet, most azt kell mondanom: Kicsit viharosra sikerült ez az október!

Várható volt talán, hogy ha nem a megbékélés hangján, ha nem a békítés szándékával folytatjuk a „szeptemberi események” után a közéletet, akkor a meleg után a szinte törvényszerűen következő vihar következik. Így lett!

Békés megemlékezések helyett az országban száz és száz helyen megtartott napi politikáról szóló „propagandagyűlések” zajlottak, „programbeszédek” hangzottak el, miközben Budapesten futballhuligánoknak titulált tüntetők molotovkocktélókkal, tank elkötéssel, barikád emeléssel fejezték ki a jelenlegi Hatalom elleni nemtetszésüket, a Hatalom pedig soha nem látott brutalitással, gumilövedékekkel, könnygázgránátok tömkelegével, vipera és gumibotütésekkel adta tudtul, „itt a mi demokráciánk az egyetlen, és igaz”. Már-már azt gondolhatja az a maroknyi kisebbség, akik valóban ünnepelni szerettek volna, hogy „itt mindenki megbolondult”.

„Fejétől bűzlik a hal”- mondja az ősi tapasztalat alapján született szólás, s hogy mennyire igaz ez, azt nap mint nap tapasztalhatjuk. De! Nehogy azt gondoljuk, hogy csak „odafenn” van probléma! Természetesen, ha egy vezető megengedi magának, hogy hazudjon, törvénytelen eszközökkel vagyont szerezzen, a felelősséget egyéni módon úgy értelmezze, hogy önmagában az a feloldozás, ha megvallja a bűnt, akkor ugyanezt fogja tenni az „alattvaló” is, ugyanígy fog gondolkodni, viselkedni, s ugyanígy fogja nevelni az utódait is. És ez az, ami már tragikus. Mert ebben a fenekeedésben észre sem vesszük, úgy tesszük tönkre a jelenünket, hogy közben megbecstelenítjük mind a múltunkat, mind a jövőnket! Gyermekeinkről van itt szó végső soron, s azok gyermekeiről, s azok gyermekeiről. Hetedízigen! S még tovább!

Magyarországon jelenleg semmi nem úgy működik, mint ahogy annak működnie kellene. (Maximális tiszteletem azoké, akik a mostani helyzetben is megőrizték emberiségüket, becsületüket. Szerencsére az ilyenek is sokan vannak. Még!) Valaha örök érvényűnek elfogadott fogalmaink fekszenek a sárban, a piszokban, talpaink alatt, olyanok, mint: felelősség, tisztesség, becsület. A nagy többség szerint nincs bűn, s ezzel azt is mondja, nincs szükség bűnhődésre sem. A felelőtlenek országa lettünk, így lassan nevetséges és groteszk színjáték lesz csupán bíróságunk, ügyészségünk, büntető-törvénykönyvünk, de politikusaink munkáját elnézve a Parlamentünk is. Természetesen tudom, vannak törvényeink, van alkotmányunk. Van. Ám egy törvény csak akkor jó és erős, ha azt mindannyian betartják. Nálunk a törvények nem vonatkoznak mindenkire egyenlő mértékkel. Ha sok pénze van valakinek egy, vagy több „sztárügyvéd” megfizetésére, bármit megtehet, szinte büntetlenül. Mindeközben túlszabályoztuk a hétköznapi életünket, s azt az egyszerű emberek számára betarthatatlan, szövevényes paragrafusok sokaságával mérgezzük. Nem csoda hát, ha „zavarosban halászik mindenki”, aki csak tud, s lelkiismerete ezt nála nem teszi szóvá. Ideje lenne kigyomlálni minden gatz a lelkekből. Ideje lenne mindenkinek betartani a törvényeket. Ideje lenne...

Döntse el ki-ki maga, hogyan folytatná ezt a sort.

„Ha azt mondjuk, nincsen bűn mi bennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mi bennünk. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól.”
I. János, 1; 8-9.

Karaffa Gyula

2006-10-31

KETTKÓ ISTVÁN:

Mostanában fekete lovakkal álmodom

Ágnes lányának a ködös Albionba

*mostanában fekete lovakkal álmodom
nem tudom miért suhognak rendületlen
szájukban aranyablákkal de mégis érzem
átvágatnak létemen hiányzol
ne hidd hogy rossz gyermekem vagy ó ne hidd
inkább tudd rossz apa vagyok
nem szeretnék önkritikát gyakorolni de mégis megteszem
hibáztam vétkeztem ellened és ellenem is
szeretlek és hiányzol
mennek esőrágta könnycseppek
szomorúfüzek szép lassan de mégis hiányzol belőlem
ó ne hidd hogy tagadtalak is valaha
és nem tudom „miért oly hosszú az éj”
de tudom a ködös Albionban is vigyázlak óvlak féltelek és szeretlek
tudd hát nem az SMS a fontos hanem a szívem csücske hol ott vagy
mindörökre mert gyermekem vagy a lányom az első
megtagadtalak megtagadtál oly mindegy szeretlek bárhol is vagy
mostanában fekete lovakkal álmodom
nem tudom miért suhognak rendületlen
szájukban aranyablákkal de mégis érzem
átvágatnak létemen hiányzol
mennek esőrágta könnycseppek
gördülnek arcomon lefelé s hagyom mert tudom
a ködös Albionban vársz rám
egyszer találkozunk*

Verőce, 2002. december 21.

Virágáros lány (olaj, farost)

BORSI ISTVÁN

A MESTERREL JÁRTAM

VII. rész

Eltemetve.

A tenger volt az elmúlt másfél hónap alatt az otthonom, tápláló anyám, félelmetes ellenfelem. A Mester és én nem voltunk korábban részei ennek a hatalmas közegnek. A víz végtelen ereje és türelme minden küzdelmes nap után új ismeretekkel gazdagította életem. Már nem volt ellenség, hanem egy megismert barát. Mára, szinte bölcsőként ringatott álmomban. Tengeri betegségem a hatalmas vihar után szinte egy csapásra elmúlt.

Társainkkal eltéphetetlen kapocs alakult ki, mert egyé kovácsoltak minket a nehézségek. Sokszor és sokáig hallgatták a Mestert, mikor az élet és a létezés örök titkairól beszélt. A máskor visszahúzódó, olykor csípős nyelvű embert sehol sem találtam. Hosszú, közvetlenül érthető mondatai nem keltettek nehezen feldolgozható gondolatörvényeket, hanem akadálytalanul áramlottak a hallgatóság fülén át, le a szívükig. Így együtt, Őt hallgatva mindenkinek könnyebb volt elfogadni a tengeren történt veszteségeket.

— *Soha sem lesziünk képesek, emberi mivoltunkban meghatározni, hogy mikor szülessünk, vagy mikor haljunk meg. Még akkor sem, ha az utóbbi — látszólag - elérhető. Legalábbis, a halál idejének választását illetőleg. Az életünkkel az rendelkezik, aki adta azt. Az életünk minősége a mi szabad választásunk. Az ember is a természet egyik láncszeme, hatnak ránk a kozmikus ritmusok. Nekünk is vannak téli, tavaszi, vagy beérési időnk. Egy kis cse-*

csemő is képes egy hét alatt is betölteni a saját teljesnek szánt idejét. Amire született, azt elkerülhetetlenül beteljesíti. Valamit megváltoztat a világból. Emberi kapcsolatokat, érzelmeket, visszafordíthatatlanul alakít át minden egyes perce a saját kis környezetében. Ha meghal, halálával is tanít. Arra, hogy egy nagyobb, erősebb hatalom működik valamennyiünkben. Azt sem könyörgéssel, sem fenyegetéssel nem téríthetjük el dolgától. Az olykor beköszönő, csodának hívott kegyelemre nincs magyarázat. Van, mikor megdolgozunk érte, van mikor akkor is kapjuk, mikor leginkább érdemtelenek vagyunk rá. A pillanatnyi fájdalom – hosszútávon - értelmet nyer. A lélek az Öröklét piciny szikrájaként parázslík itt a Földön, de az Örökkévalóság körforgásába időről – időre visszatér. Minden fontos sorshelyzet abba a magba van beírva, amelyből az élet kerekedik ki. Legyen az egy óriási juharfa, vagy egy embergyermek. Minden egyes részletünk, hajtásunk annak a tudatában él és szolgál, hogy ideje véges. De, ahogyan egyre távolabb kerülünk a Földtől, az Anyánktól, elkülönültnek érezzük magunkat a világ egészétől. Mikor elsőként jelentkezik az én-tudat, attól a pillanattól feladjuk az örökkévalóságunk bizonyosságát. Kijelentjük; én vagyok én. Azzal azt is kijelentjük, hogy az összes többi már nem én vagyok! Onnantól lettünk halandók. A halandóság, vagy halhatatlanság csak gondolatainkban létezik. Mikor mit hiszünk, mikor mivel, vagy kivel érezzük azonosnak önmagunkat.

Ha belső békében élünk, sem ez, sem az nem foglal el kitüntetett figyelmet. Ez a mindenkori Létezés egyszerű titka. Aki a saját halhatatlanságát hangoztatja, azt elkerüli a véges Élet számos csodája. Kerüli a megmérettetést. Pazarló és üres életet él.

Aki a halandóságának bűvöletében él, az képtelen megnyílni a Végtelen ajándékainak. Életét a félelem és az önzés uralja. A megélés, elfogadás összekapcsol az Egyetlen erőforrásával, a Szeretettel. A Szeretet, érzéseken — ami az érzelmeink felett áll — kapcsol egybe valamennyiőnket. Az elhunytakat és az élőket egyaránt. A testek, mint mágnesek kapcsolódnak energiakörbe egymással. Egy gyermek elvesztése ezért is olyan fájdalmas. Azonban az egymással összekötő szeretetkapocs soha sem szűnik meg, mert nem függ a halandó részünktől. Ennek a mély érzésnek a felidézése képes csak túljuttatni a gyászra, ezáltal mindkét lekötött lelket fel tudja szabadítani. Míg a földön az ellentétek vonzzák egymást, addig az örökkévalóság természete a hasonlók vonzalmán alapul. Amivel tápláljuk ezen oldalunkat, az árad vissza hozzánk. Ez az a kör, ami a jin-jang ábráját körbeveszi.

A kemény, sokat próbált emberek úgy itták minden szavát, hogy a főzésre felrakott kondér alatt kialudt a tűz. A varázst talán nem is a Mester szavai okozták, hanem a jelenléte. Az azonosan hallható szavak más és más értelmet lelnek mindannyiunkban. Mindenki képessé lett, hogy a saját fájdalmaira, kudarcaira és reményeire vonatkoztassa őket. Külön-külön megtettük a magunk belső utazásait, feloldottuk lelkünk görcseit, s kötöttük egybe a szétszakadó szálakat. Ez a jelenlét olyan, mint a havas hegyoldalban az első tavaszi napfény. Bár a jeges, kérges felszín még jó ideig tartja magát, már alul, látatlanul megcsordulnak a kicsiny erecskék, s futnak egyre mélyebbre, hogy összeadódva, zúgó patakká válva hasíthassák a kemény sziklát is. Végre megértettem azt, hogy Po mester nem egyféle. Hanem a mindenkori hallgatóságának, a pillanat kihívásainak leginkább megfelelő módon jár el, beszél, vagy hallgat. Olykor közel enged magához, máskor úgy tűnik, a kétségbeesés szélére taszít. Mindezt azért, hogy felgyorsítson folyamatokat. Csökkenthesse a magunkra kirótt szenvedés idejét. Sokszor kíméletlen volt velem. Már tudom, hogy úgy cselek-

szik helyesen, mint az a sebész, aki az elevenig kell, hogy vágjon, amikor egy mérgező gócot kell eltávolítani a sebből. Következő folyó partján kikötöttünk, majd két nap kirakodás következett. Nagyrészt itt találtak gazdára a dél kincsei, a viszonylagosan jól élő kereskedővárosban. Az élelmiszer jó felét tovább hajóztattuk, felfelé a folyón. Többnyire elegendő volt a bambuszvitorla, de egy-két homokpadon csákyákkal segítettünk továbbhaladni. A felfelé haladás alaposan kimerített valamennyiünket. Ezek a folyók ilyen nagytestű hajókkal nehezen hajózhatók, csak az esőzések okozta áradások gyorsítják a nagy tömegű áruszállítást. Érclelőhelyek, bányák sora fekszik jó egy hétnyi hajózási távolságra. Oda szállítottuk az élelmet, hogy réz és más fémek nyers öntvényeit rakodhassuk helyette. Ahogy közeledtünk az iparos városokhoz, úgy lett sivárabb a vidék. Fákat csaknem mindenhol kiirtották, a csekély termőképességű talajon csak itt-ott volt növénytermelés. A nagyobb jövedelem reményében sokan felhagytak őseik tevékenységével, s a parasztokat elnyelte a város. Volt, aki megtalálta szerencséjét, de a legnagyobb rész talán mitőlünk is nincstelenebb volt. A városba vezető út mintha egyirányú lett volna. Csak befelé áramlottak az emberek tömegei, munkát és megélhetést hajszolva. A város pedig kiszívta erejüket, elvette józan eszüket. A sikertelenek a végsőig reménykedtek, de eszüik ágában sem volt visszatáncolni. Amikor már egyetlen izmuk sem volt képes hasznót hozni, kiszáradt, nyomorult porhüvelyüket a Polisz fojtogató démona kilökte magából. Százezrével vándoroltak el — tartalékaik fogytával - egy jobb élet reményében idegen földekre, akár a tengeren túlra. Először éreztem magam idegennek saját országomban, még a Mester oldalán is. A hagyományos mosoly — minden érzelem nélkül — ráégett az emberek arcára. Mint ha álomban, rémálomban lennének folyton. Nem figyelnek egymásra, sőt már magukra sem igazán. Gépiesen haladnak el a ma élhető élményeik mellett, egy jobb jövő

vízióját kergetve. A Mester már Ordosban erről beszélt nekem. Az a város a maga nyüzsgésével mégsem volt megterhelő számomra. Itt, mintha elszívnák előlem a levegőt. Ezért még inkább meglepő volt a Mester későbbi döntése. A hajónk várakozni kényszerült. A gazda ott is vakarta magát, ahol nem viszketett! Kevesebb eső esett, így a következő kiadás zápor segíthet csak, hogy útra kelhessünk. A kisebb hajók kevesebb bevétellel dolgoznak, de ők megállás nélkül folytathatják a kereskedést. Ami előny a tengeren, az itt, a sekély vízben hátránnyá vált. Ha én lennék a Mester, pofás tanítást is keríthetnék ebből. Talán így:

„ — Minden csak a maga helyén tökéletes. Ami előny a tengerben, az hátrány a folyón. A futó embernek előny a könnyű testsúly, az inas alkat, de egy birkózó joggal áhítozik nagyobb, megingathatatlan testtömegre. Ha megtalálsz az igazi helyed, nem fog az életed hajója megfenekleni.” — gondoltam, a Tanító helyett.

A visszaútra egy-két emberrel kevesebb is elég lesz. A gazda el is akarta bocsátani az egyik matrózát. Talán a Mester időközben kivívott tekintélye volt a védőbástyám, mert én szóba sem kerültem.

— *Kiszállunk!* – mondta a Mester anélkül, hogy bármiféle válaszra, szabódásra várt volna tőlem. Máskor szabadon dönthettem, hogy loholok-e utána, vagy maradok. Ebben most volt valami véglegesség, vagy sorsszerű. Akkor azonban még nem értettem. A legnagyobb sajnálkozással váltam el a kis matrózcsapatától. Ők leginkább Po mestert marasztalták volna. A tulajdonos, erőn felüli fizetést is felajánlott. A Mester viszont hajlíthatatlan volt. Volt pénzünk, ételünk, több mint közös utunk során bármikor. Mégis, e pillanatban voltam a leginkább elveszett. Először éreztem azt, néha kínos, hogy elragadnak az események, vagy mások kedvére kell döntenem az enyém ellenében. Mester pedig — már korábban is tudtam — azonnal vette az adást a rossz hangulatomról. Fura játékot

játszottuk ismét; Ő szemtelen, kihívó és mókás volt velem, láthatóan élvezte a helyzetét. Egy darabig duzzogtam, de hosszabb-rövidebb idő alatt elragadott valami parttalan, ok nélküli jókedv. Mindig legyőzött! Ezt a „veszteséget” viszont nagyon élveztem. Szó szerint is világosabb lett, a környezet részletei is jobban megőrződtek emlékeimben, a mellkasomon lévő bizonytalan nyomás helyére valami csiklandóan kacagtató érzés költözött. Ez az az érzés, amit Ő bárhol, bármikor, bárkiből elő tudott csalni. Mintha nem is emlékezni kellene neki valami viccesre, hanem belőle áradna minden örömök essenciája, ami egy ember életét vidámsággá változtatja. Nem vagyok túl igényes, de ahol megszálltunk, az ütősebb volt, mint a havas sziklák tövében aludni. Erőteljes szagok terjengtek mindenfelé. Testszag, ürülék, sült hús, ópiumfüst, áporodott penészszag. Mindezek ellenére olyan vidám társaságot, mint mi voltunk, csak a beszívottak és a részegek között lehetne találni. Elfoglaltuk szobánkat, a kétes tisztaságú ágyon elméláztunk, minő csodát is teremtett a Természet, a poloska képében. Ha ők, és jeles kollégái nem látogatnák oly sűrűn embertársainkat, úgy aligha jutna megélhetés a mosodásoknak, vagy a fürdősőknek. A lustaságra termett emberi faj pedig fekélyesre heverészné magát az ágyában, ha az említett vérszívók nem noszogatnák csipéseikkel őket. A befogott élősdieket pedig gyermeteg módon versenyeztettük. Több futtatást is megnyertem, mert arra gondoltam, mit tennék, ha én lennék a poloska? Azt tenném, ami a természetem. Rohannék a fényből, a védett árnyékba. Meleg, testszagú és nedves. Ezek a kulcsszavak. A ruhámból hajtott „menedék” lett a cél, az asztalra tett állatot pedig hátulról egy gertyával világítva a sötétbe tereltem. Mindig a várakozásom szerinti módon, hanyatt-homlok menekült. A Mester „istállójának” nagyreményű tagja pedig csak össze-vissza rohángált. Győzzön a jobbik! A Mester pedig — eléggé el nem ítéhető módon — kupán vágta kis kedvencét. Annyit nevetünk, hogy filozofálni csak másnap délelőtt

volt kedvünk. Ekkor kérdeztem meg, hogy miért nyuvasztotta ki az alamuszi favoritját?

— *Komolyan kérded? Pont te, mikor magad is úgy tettél, mint egy igazi filozófus?* kérdezett a Mester vissza.

— Mire gondolsz? Hogy az én kegyencemmel megnyertem a versenyt? Azután meg szélnek engedtem? Így hogy jutunk az igazsághoz, ha csak kérdezzük egymástól?

— *Szerinted, a jó kérdések nem vezetnek az igazsághoz? Nem fontosabb-e a belső meggyőződés, mint a kimondható igazság?*

— Azért nyert az én poloskám, mert az ő stratégiáját szolgáltam ki? Ez volt a filozófia? Aszerint kell a Mindenség eszközeit használnom, hogy a legjavát adhassa annak, amire a Nagy Tervező létrehozta? Tegye azt, ami a természete?

— *Ha ilyen jól tudod, miért kérded, minek nyírtam ki azt a szegény párát? Nem lehet, hogy pont ugyanazért, mint amiért te a tiédet szabadon engedted?*

— Hogy lehet a jótékonyt a Te gonoszságoddal összevetni?

— *Mit is mondottál a dolgok természete felől? Vajon nem törekszik –e mindenki éppúgy tenni, olyan ösztönösen, mint a poloska?*

— Az neveltetésünkből ered-e, hogy aki hasznunkra válik, azt előnyben részesítjük? Ami nem szolgál, azt elpusztítjuk?

— *Nem kanyarodtunk-e vissza, a legelső találkozásunk legelső beszédtemájához?*

— Amikor azt mondtam — megvan, értem mire célzol — hogy gazolunk, és Te mondtad, hogy gazdálkodunk. Tudatosan kinevezünk egy kedvencet, azt szaporítjuk, az összes többit gazként, közellenségnek hívunk! Rámutattál, hogy a „gaz” éppoly fontos része az életnek, mint a nemes. Az érem két oldala összetartozik. Ez a tudás viszont nem mentesít a gyomlálás feladatától! — foglaltam össze nagy izgatottan az első nagyobb lélegzetű beszélgetésünk mondanivalóját.

— *Vajon, lenne-e egyetlen táblányi rizsföld ebben az országban, amely nem azért növekszik, mert kedveljük a magvait, ezért előnybe részesítjük azt másokkal szemben? Hát nem ez az emberi természetünk? Az én kis bogaram kaphatott volna kíméletesebb, gyorsabb halálnemet, mint ahogy vele tettem? Egyébként, nem az bukta be a játékot, aki kiesett a kérdésekből?* — tette fel a játékos „kérdés-kérdésre” sorozatot végül - már nevetve - eldöntő kérdését Po, a Mester.

Még két napot töltöttünk el zavartalanul a környéken. A Mestertől szokatlan volt, hogy egyszer sem érdeklődött munkahely felől. Itt-ott elüldögélve figyeltük a napról – napra növekedő városka életét, vagy kapcsolódtunk beszélgetésbe az árusok pultjainál. Az öregek szívesen megnyíltak, beszéltek velünk. Különösen akkor, mikor ruhatárunkat felújítottuk. Elmondták, hogy a növekvő népesség mellett nem megy jobban az üzlet. A földek nem tudták etetni az idecsődült embertömeget, messziről jött árukért pedig többet kell fizetni. Megjelentek az üzleti élet vérszopói, erőszakkal elvéve a kicsiny többletet is. A bányászok igen rossz körülmények között élnek. 10, 20 évvel ezelőtt ők is földművesek, kereskedők, kézművesek voltak. Munkájuk, ha nem is tette őket gazdaggá, biztos megélhetést adott. Azóta főként külföldi pénzekből, hatalmas fémfeldolgozók, bányaközpontok létesültek a környéken, magukkal hozva a változást. Az építéshez sok dolgos kéz kellett, az üzemekhez szintén. Máshonnan jött, kiszolgáltató sorsú emberek építették a tárnákat, a csarnokokat egymás után. Kezdetben minden jónak tűnt, majd miután rengetegen jöttek dolgozni, egyre kevesebb bért kaptak. Az ellátás és a lakás egyre drágább lett, egyre inkább függőségbe kerültek a tömegek a gyáraktól. A végső állapotban boldogtalan, kiégett emberhüvelyek gondolkodás és remény nélkül teszik tizenkét, tizennégy órás munkájukat. Szabad emberekből láthatatlan láncokkal lekötözött foglyok

lettek. A bűnözőt rácsok mögé zárják, de elméje szaporán vizsgál meg minden esélyt, hogy egyszer megszökhessen. Aki-től a reményt sikerül ellopni, az válik a legkönnyebben irányítható rabbá. Közben a nyomor fekélyeivel megbélyegzett emberek a városok közepén, sosem látott formájú, európainak mondott székházakat, kaszárnnyákat, bankokat, klubokat emelnek.

A semmittevés napjai voltak ezek. A Mester sokszor, mélyebb betekintést engedett magáról, mint eddig bármikor. Beszért gyermekkoráról, neveltetéséről, csínytevéseiről, kamaszkori szerelmeiről. Élete semmivel sem különbözött sok millió más-tól. Volt házasság, egy gyermekét és feleségét fertőző betegség vitte el, mikor már több hónapot töltött pénzkereséssel, távol a családtól.

— Mikorra újból hazaértem, összeszedtem annyi pénzt, amennyiből el tudtunk volna költözni anyámtól, egy külön házba. Régi, több száz, vagy ezer éves műrekekkel üzleteltem, őseink hagyatékait letisztítva, kijavítva eladtam azoknak, akik a legtöbbet fizettek érte. Nekik egyet jelentett a hatalommal, hogy büszkék legyenek mások előtt szerzeményeikkel. Népünknek felbecsülhetetlen, ősi tudásanyagát, műrekeiket, amit csak mi tudnánk megérteni igazán, hisz rólunk és nekünk szólnak, lelkemből jött tiltakozással szemben mégis eladtam. Csak az ősi írások tartalma maradt az enyém. Az emberi bölcsesség és az emberi mohóság kortalan. Frissen szerzett kincseimmel tértem haza. Családom sírján ekkorra már kizöldült a fű.

Jó ideig hallgattunk. Eddig soha sem tudtam elképzelni Öt kicsinynek, sérülékeny, vagy rossz kisgyerekeknek. Próbáltam ugyan, de a kép a mai Po felnőtt arcú mása, testének kicsinyített változata maradt meg elmémben. Nem tudom, mi változott meg bennem, de szavai visszavittek gyermekkorába, láttam Öt, az igazit, az esendőt, az embergyereket. Eltűnt a dicsfény, amit

mindig köré képzeltem. Megjelentek saját gyermekkori emlékeim is, megmutatván, hogy valamennyien milyen hasonlóan indultunk neki a nagyvilágnak. Kinek ez, kinek az a teher, vagy ajándék jutott. Egyikünk elhordozza azt, a másikunk menekül előle. Soha sem éreztem még ennyire, hogy Po, az Ember, és én ennyire összetartozunk. Vagy felemelt magához, vagy lejjebb ereszkedett arról az isteni magaslatról, ahová Öt első találkozásunk alatt helyeztem.

— Próbáltál-e újabb kapcsolatot? Voltál-e szerelmes később? Mi lett veled ezután? — kérdezgettem a Mestert.

— *A következő életemet már jól ismered! Attól fogva csak a belső meggyőződésemszerint cselekedtem. Eleinte néha meglátogatott a kétségbeesés, a félelem, a szenvedés. Néha nem is hittem magamban igazán. Talán mégis túlzásba estem, mert a fájdalom elvakított? Évek kellettek, hogy egy napon arra ébredjek, jelen vagyok! Szeretek élni! Nincs holnap. A jövő tervei is csak ma léteznek! Az idáig csak vágytam a halálra, de remegtem tőle. Azon a napon viszont megszerettem azt. Ugyan azt az ajtót látom, mikor bejáratot keresek valahová, mint amikor ki akarok menni onnan. Az ajtó — rájöttem — csak egy van. Csak mi lépünk hol egyik, hol másik oldalára, magunk mögött hézagmentesen becsukva azt.*

Folytattuk volna beszélgetésünket, de izgatott kiabálás, szaladgálás keltette fel figyelmünket. A Mester máris magára kanyarintotta a hosszú köpenyét, oldalára csapta jellegzetes, erős vásznú oldaltáskáját, fogta kezébe sok év óta hű kísérőjét, a hosszú vándorbotját, majd a tömeg közepébe indult.

— Berobbant, berobbant! — kiáltozták egymásnak továbbítva a hírt. Majdnem mindenki lent volt! Beomlott a bánya! Az érthető mondatok, kétségbeesett kiáltozások közé, az asszonyok sikoltozása vegyült.

— Aki tud, mindenki jöjjön, amíg nem késő! Talán százan is lehetnek odalenn! – hallatszott ki a tömegből.

Egyszerre, egyetlen élőlényként mozdult meg a tömeg, átgondolt cselekvés, felkészülés nélkül, a segíteni akarás heves érzéseivel felfegyverkezve, futva indultak a bajbajutottak kimentésére. Mi is sodortattuk magunkat az árral. Ott voltunk, ahol lennünk kellett, tettük azt, amit tenni kellett. A kifelé vezető úton belebotlottunk egy mindenes boltba, melyben hasznos szerszámokat is árultak. A Mester minden pénzünket szerszámokra, kötelekre, lámpákra költötte. Úgy bevásároltunk, hogy mindkét kezünk, hónunk alja is tele volt feszítővassal, csákánnyal, lapáttal, hátunkon kötéltekercs, s az eladó hozta utánunk a lámpásainkat, mert bezárta ő is a boltját, hogy lássa, mi történt. A gyaloghad messze előttünk járt, de fogatosok hajtottak ki a városból, sietve a tárnákhöz. A Mester az egyik elé lépett, majd minden teketória nélkül szórta fel rá a holminkat. Még meg sem állt a fogat, már felkapaszkodtunk rá, sietve hajtottunk tovább. Negyedóra múlva értünk a baleset helyszínére. Hatalmas csődület a káosz minden ismertetőjét megjelentette. Nem volt, aki egységbe fogná a híreket, mindenki mindenkitől kérdezősködött. Látszólag a bányatársaság európai mérnökemberei voltak a legfegyelmettebbek, de ők inkább hátra vonultak, hogy a kétségbeesés és a harag felcsapó hullámai el ne ériék őket. Asszonyok kétségbeesett igyekezettel, sötétben botorkálva, pusztá kézzel indultak szeretteik kiszabadítására. A Mester keresett egy itteni dolgozót. Attól tudtuk meg, hogy a tárnák vízszintes fejtőaknáiból a bent dolgozók jó része már a felszínre jutott. A kürtőkben, valamint a mélyfejtésekben legalább két tucat ember ottrekedt. Ami veszélyesebbé teszi a helyzetet, nem omlás, hanem robbanás történt. Nem tudni, maradt-e levegőkészlet, vagy mindenki megfulladt az első percben. Van-e még gáz, vagy fog-e még ismét robbanni, ha bent dolgozunk? A Mester maga köré gyűjtötte a túlélőket, amíg a tömeg egyesé-

vel próbált bejutni, addig Po, a lehető legtöbbet tudott meg a helyzetről. Engem megbízott, hogy szervezzek magam köré egy kisebb csoportot a megfontoltnak látszó férfiakkól. A szerszámokat elosztottuk közöttük, a Mester a bányamérnökök felé indult. Annyit láttam az esetből, hogy az ő az útját állta, majd azonnal félrelépett, hogy tovább engedje őt. Amire a csapat egybeverbuválódott, addig a mérnökség kimozdult a tétlenségéből. Vezényszavakat ordibáltak, utasításukra megmozdult a széjjel hulló emberi gépezet. Kerültek szerszámok is elő, felderítő csapat indult el a gázveszély kikémlelésére. Öt perc múlva már rögtönzött helyzetjelentést tettek. Ez alatt a Mester egyetlen felesleges mozdulatot sem téve, csak figyelt. Őt különálló egység indult el az első hullámban a mentésre. Az egyikben a Mester, a másikban én is részt vettem. Lámpáink nem aludtak el, viszonylag gyorsan haladtunk az első omlás felé. A másik csapat más járatokat vizsgált. Megtudtam, hogy ebben a bányában rendkívül ritka az az akna, ami a párhuzamos járatokat összeköti egymással. Amennyiben találtak egymás irányára szerint is ércet, úgy vájtak, ha nem volt ilyen, akkor elhagyták a biztonsági, menekítő járatok készítését. Találtunk omlásokat, melyek szűken, de kis munkával átjárhatóak maradtak. Sokfelé a hanyagon behelyezett gyámok omlottak le a robbanástól, s fejünk felett talán csak az égiek tartották a boltozatot. Találtunk néhány égett, beékelődött halottat, mi azonban az élőket kutattuk. Amikor az első eszméletlen embert megtaláltuk, kettő a csapatból a felszínre vitte. A legnagyobb omlást is megleltük, ide hívtam még sok segítőt, hogy lyukat bonthassunk rajta. Csupán a „jószerencsén” múlik, hogy egy omlás a tárna végéig tart-e, vagy néhány méterrel később, érintetlen légbuborékot talál a mentőcsapat. Az egyik sarokban a törmelék felett el tudtam csúszni, magammal húzva egy kötelet. Fél óra alatt bejutottam egy nagyobb üregbe. A lábaimnál szerszámok, tarisznyák heverték.

tem rá, hogy ismerős helyen vagyok. Falvak, városok, iskolák, munkahelyek. Mind hozzám tartoznak. Csakhogy, amit innen látok azért bizarr, mert gyermekkorom búvóhelyei és a felnőtt önmagam között ezernél is több kilométer van. Amikor ránéztem figyelmesen egy-egy pontra, az közelebb jött hozzám. Láttam idősebb testvéreimet, amint állandóan lenéztek a kisebb korom, tudatlanságom miatt. Azt szerettem volna, ha valamiben én is jobb, felnőttebb, okosabb vagyok. Láttam az első szerelmem, akinek sokat lódítottam magamról, tulajdonképpen testvéreim tudását, tulajdonságait akartam elhitetni magammal és vele. Persze, otthagytott, mikor rájött, mekkora pancser vagyok. Ott voltak a patkolókovács hírhedt fiai, akiknek megjelenése is félelmet keltett minden gyerekekben. Miután vagy háromszor megverték, megaláztak, ők hozták ki belőlem a harag mindent elsöprő villámain. A jelenbe léptem, most történik velem mindez. Minden oldalról magam és mások szemszögéből nézve is ott vagyok. Olyan düh száll meg, amit csak az elnyomottak képesek — a félelmük végső kiélése után — kiárasztani. Ütöm, rúgom, karmolom, harapom mindkettőt. A kízóim fejvesztve menekülnek démoni tobzódásom elől. Láttam az ő szemükkel a saját tébolyult ábrázatomat, amely nem csak a sértést kívánja kiegyenlíteni, hanem vért kíván! Idősebb énem olykor a Mesterrel együtt sétál végig valamennyi díszletemen keresztül. Mesterként lépek be a szülőfalumba, és mosolygok a naiv önmagamon. Kérdésemmel keltve fel az érdeklődést az ÚT iránt. Még sok-sok fátyol fedi azt a mély tűzű szemet. Anyámként, aggódva és meleg, odaadó szeretettel ápolom az ágyban magas lázzal fekvő három éves formájú önmagam. Mindenben és mindenkiben az én milliószeres tükörképét látom. Elém tárják legmélyebb titkaim. Rámutatnak szerényen titkolt erényeimre, ismét megvilágosítják előttem a képzeletem útjait, melyben a jövőm tervezgettem. Ebben a különös világban hihetetlen egyidejűségben, tökéletes részletességgel élem meg,

ami vagyok! Sehol sem tudnék elrejtőzni a fürkésző tekintetek elől. De nem is akarok. Nincs titok, nincs szégyenérzet. Bár ruhában szerepelek, de végsőig mezítelen vagyok. A legapróbb dolgaim óriásivá nőnek itt. A segítő, őszinte szolgálattal teli percek mind itt sorakoznak. Az is, amit kaptam, az is, amit adtam másoknak magamból. Nagyapám, amikor a császári udvarról mesél, tanárom, aki nem volt rest, éjszaka elhozta a távcsövet, hogy csillagképeket tanulmányozzuk, amikor a sánta kofán nevettek a piacon, ahogy elszabadult tyúkjaikat egyedül kergeti, átéltem azt a hálat, amikor én egyedül összegyűjtöttem őket, vagy mikor testvéreim csínytevését falaztam, nagy félelmemben sem árultam be őket... Életem igazgyöngyei ezek. Egyetlen, eltéphetetlen szál köti egybe valamennyit: Neve, a szeretet fonala. Mindennek neve van. Csupán két betű. Az Én.

Egy fa alatt a Mester helyezkedett el kényelmesen, nézve állomásaimat. Mosolyog rám és magához int, széles, operába illő gesztussal.

— *Hát nem csodálatos ez a műsor? Szerzek az esti előadásra is jegyet?* — kérdezte tőlem. Beszélgető, koros embercsoport ült egy ház teraszán, kedvenc társasjátékomat játszom velük. Kellemes, oldott hangulatban a legszentebb dolgokat beszélem meg velük. „— Tudtátok, hogy már egy hónapja kezdett jární az unokám?” Erre valamennyien saját családjainkról beszélünk. A legkisebb lányom kiszól a porcelánfestő műhelyemből, hogy a festék színezője kiüledett, lehet használni! Szemében a gondosság, az odaadó figyelem fénye csillan. Látom felnőtt önmagam a tengeren, mikor magasan a fejem feletti nézőpontban lebegek. Gyorsan el kellett terelni a figyelmemet egy hajópalánkon nagyot csattanó hordóval, ami éppen akkor ugrasztott el balra, mikor az elszakadó kötelékek béklyójában egy teherhordó emelőcsiga — a fejem iménti helyén - óriási erővel keresztülszáguldott a levegőn. Halvány képként, áttetsző kontúrral látom

magam testét, csaknem lefejezve, a hullámok hátán tovasodródni. A hajó tatján egy mozdulatlan oázis, ahol a Mester beszél az élet és a halál misztériumáról, a létezés és az élet átváltozásairól matróztársaimnak, jelenkori és gyermeki önmagamnak egyaránt. A vizek alól elhunyt tengerészek kóborló lárvái is feszülten figyelnek a Mester minden szavára. A bennünk fészket találó érzések testünk szürke köpenyét ünnepeles, tiszta színekkel telítik. Félelmeink nyúlós nyálkaként folynak le rólunk, hogy magába fogadja őket az Ősóceán. Majd, csak ketten vagyunk fenn azon a hegycsúcson, amely magányos szigetként úszik a felhők fölött, egyedül uralva, rózsaszínbe öltöztetve a napkeltét. Saját látószögemmel nézek, velem szemben a Mester mosolyog.

— *Kedves Lu! Emlékszel, mit mondtam az ajtóról? Egy ajtónak két oldala, a be- és a kijárat. Ember vagyok, tévedtem!* — egészen közel hajolt fülemhez, mint aki a bizalmas titkait akarja megosztani velem.

— *Kedves, Lu Mester! NINCS IS AJTÓ!* – súgta, szinte csak a leheletével.

— *Sőt! Nincs bent és nincs kint!* — mondta, ezt már hangosabban. Langyos, meleg fény vett körül, mely mindent bevont. Teszt volt, tapintása, mint egy élőlénynek. Bársonyos és otthonos. Tudtam, hogy belőle hatalmamban áll a világon bármit megalkotni.

— Most húzd, emeld! Hó-rukk! – hallatszottak el hozzám a szófoszlányok. Hé, ember! Jól vagy? Vízet ide! Fogjátok! – majd ismét a bársonyos Fény.

Mikor kitisztult a fejem, tiszta, csendes, félhomályos szobában találtam magam. Sok ember feküdt itt, odaadó asszonyi ápolás alatt. Sebek, kötések, gyógynövények, füstölők illata, valamilyen kórháznak a hangulatát adta. Fél óra alatt talpra álltam. Szomszédos sorstársam felvilágosított, hogy csoda, hogy megtaláltak, öt nappal az omlás után. Akik kihozták, azt mesélték, végigkutatták a tárnát, ott élő ember nem maradhatott. Fejtés közben olykor meg-meg álltak, hogy életjelenségek után hall-

gatózzanak. Mikor abba akarták hagyni, olyan erősen ütögettem a sziklát, mint egy acélkalapács. Először három áldozatot találtak, valamint egy kötél darabot, amelyik hozzám vezetett. Itt már ellentmondásos volt a megmenekülésem, mert többen állítják, hogy kezeim, lábaim hatalmas kövekkel és törmelék kupaccal mozdulatlanra lerögzítve, testem szinte élettelenül hevert ott. Ha él, akkor is amputálni kell a végtagokat — gondolták. Darabosra törhett, a keringés elhalt benne.

— Hát komám — csodálkozott a szomszédom – te aztán jól megviccelsz mindenkit! Szinte olyan csoda, mint amit a másik helyen találtak.

— Mármint mit?

— Ó, persze te nem tudod! Volt vagy negyven sebesült, de mindösszesen csak hárman haltak meg. Teljesen vaktában kutatott a csapat, de az az érdekes, ahol élő emberek voltak, ott mindenhol jól láthatóan, csak úgy magában égett egy – egy bányaszlámpa a földön. A harmadik, vagy negyedik esetben már kezdték keresni a lerakott jelzéseket. Nem volt két nap, minden bennrekedtet sikerült élve kihozni. Te voltál a sereghajtó, de te vagy még a legjobb bőrben, így öt nap multával is. Várj! Ha be voltál temetve, akkor hogyan kopogtál?

— Ez volt a csoda? – kérdeztem társamat.

— Beszélük, hogy egy fickó ruháit találták egyik lezárt tárnarészben. Onnan, mintha robbanás fénye vágódott volna ki a sziklák mögül. Mindenki eldobta magát, hassal a földre, mert várható volt a léglökés és a beomlás. Sem hang, sem por nem jött ki onnan. Mikor kibontották a járatot, tiszta ruhákat, valami kabátot, tarisznyát találtak a mentők. Más kijárat nem volt. Az aljzat és a tárna azon a helyen napokig úgy világított, mint a negyedhold.

A döbbenet érzése hasított belém. Nagy sokára megtaláltam az elhagyott holmikat. A vándorbot kivételével minden meglett. A ruhák, cipők, a köpenye. Mivel más nem jelentkezett érte, nekem adták mind.

Két hétig itt maradtam, ápolva a sebesülteket, és enyhítve az elhunyt bányászok

családjainak napi szükségéit. Minden napon vártam, hogy eljön. Mondja, hogy jó vicc volt. Abban az alagútban mégis volt egy titkos menekülő járat. Néha, magamra vettem az Ő köpenyét. Mintha attól várnék magyarázatot arra, ami nem magyarázható. De nem jött el. Talán épp úgy távozott, ahogy idejött erre a világra. Meztelenül, őszintén és ártatlanul. Nem hagyva maga után mást, csak kérdéseket. A felvonó vas-szerkezetén sejtelmes, alig hallható, szinte emberi hangon súgott keresztül a száraz, meleg szél.

— NINCS IS AJTÓ! Nincs is ajtó!

KARAFFA GYULA

Hétköznapi...

Ma sem csináltam semmit.
(Kitettem reggel a kukát,
befűtöttem a műhelyben,
elemileztem néhány levelet,
szöszmötöltem néhány szóval...
szóval semmi különös.)
A kávé szürcsöltem épp,
s gondolkodtam, mi a Semmi
és miért győz le az unalom,
mikor rájöttem,
hogy nem a világot unom,
csak... várok valakit.

ISTI. 2006. 03. 12.

(Folytatása következik novemberi számban. A Szerk.)

Rovignoi utca (olaj, farost)

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Télbe süvít az őszi szél

ősze csalogat a hajnali köd foszló titka,
a tó, a nyár-viharral tajtékot vető
csendben fodrozódik alatta,
halk csobbanással bukik alá az etető,
hogy horgára kapjon harcsa, ponty, s mi ehető,
közben őszbe sárgul, pirul, bordul a táj,
gyengéd meleg hullámmal cirógat napsugár,
fénylik füves réteken a harmat,
majd csillogó cseppekké gyűlik,
s illan a légbe, vissza csak emlékét hagyva,
száradt levelek csapnak zajt vaddisznó falka alatt,
lassan készül az erdő a híres bika akkordra, szőlókra,
a szarvasbógésre, a kihívó tus toborzókra,
ajzott bikák jogzáró harcára, a nemzés méltóságára,
majd küldi-hordja mindenkinek leveleit az ősz,
barlangba, odúba, avar dunyha közé, szerte és szét,
zengve, zúgva, színekbe festve hírét,
őszül az ősz, s már télbe süvít az őszi szél

Könyvajánló

Egy elmúlt kor dokumentációjaként jelent meg Jávorka János ny. alezredes és Végh József mkl. szerkesztésében, bővített kiadásban *A rétsági helyőrség története* című kötet, aminek alapjául szolgált a helyőrségben dolgozó tisztek visszaemlékezései. A kezdetektől a bezárásig végigjárt utat mutatja be a mű nagy gondossággal, mindenre kiterjedő szándékkal, eredeti fényképfelvételekkel, emléket állítva az egykor itt szolgálatot teljesítő tisztek és sorkatonák ezreinek.

Ajánljuk a könyvet mindazoknak, akik érdeklődnek a Magyar Honvédség története iránt, illetve a helytörténetet kedvelő és megbecsülő olvasóknak.

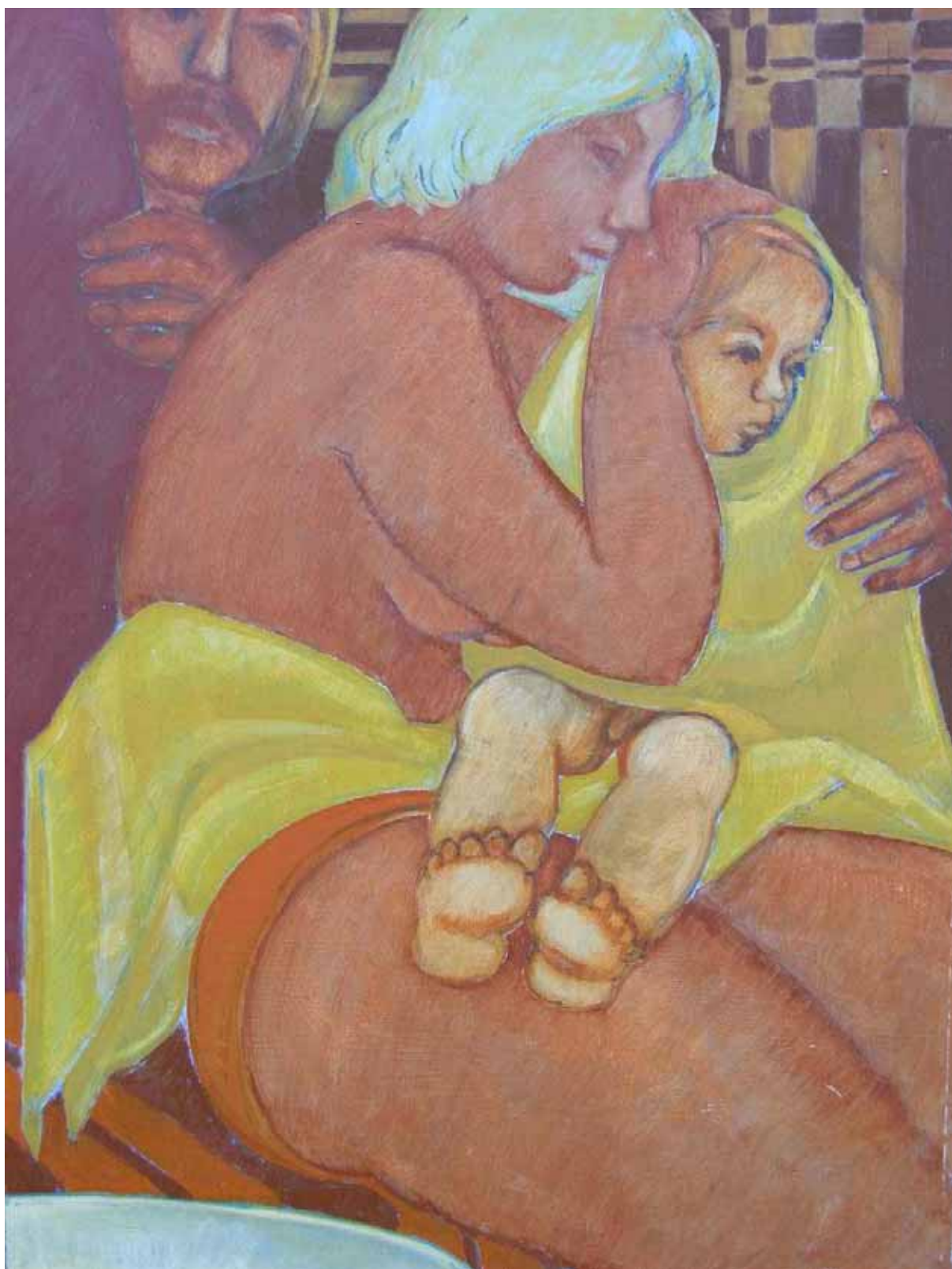
A kötet megvásárolható a rétsági Könyvtárban, illetve megrendelhető Végh Józsefnél az impresszumban szereplő emailcímen.

A Mercator Stúdió kiadásában, elektronikus formában jelent meg a Szerző első kötete, az *Önmegecsontítások* címet viselő ebook. Az elektronikus könyv a Kanadában megjelenő *Kaláka* című internetes irodalmi lap és *Kaskötő István* főszerkesztő hathatós segítségével jött létre. A szerkesztést maga a Szerző végezte.

A több országos terjesztésű lapban és több internetes helyen jelentkező Szerző e könyvben verseket jelentetett meg. A könyv megjelenése jól példázza azt, hogy kellő és magabiztos önmenedzseléssel, kitartó munkával van lehetősége a most induló, illetve a fiatal költőnemzedéknek is arra, hogy az Olvasókhöz eljuttassa alkotásait.

A kötet szabadon letölthető PDF formátumban a www.akonyv.hu internetes oldalról, a *Kortárs művek* menüpont alól.

Anyaság (olaj, farost)

VÉGH JÓZSEF

Kétdodony – üdülőfalu a Cserhát menedékében

„A Lókos-patak völgyében fekvő kisközség, körjegyzőséggel, 102 házzal és 539, magyarosodó, tót ajkú, túlnyomóan ág. ev. és kis részben róm. kath. vallású lakossal. Postája helyben van, távírója és vasúti állomása Romhány.” – írja róla az 1906-ban megjelent megyemonográfia.

E község Nagy-, vagy másképp Alsó-Bodony helység és Pusztá-, vagy másként Felső-Bodony /Kis-Bodony-nak is nevezték az itt élők/ egyesüléséből keletkezett. Eredetileg a Kartal nemzetség ősi birtoka volt. E nemzetség egyik sarja, I. Péter, a margitszigeti apácákkal perben állott. IV. Béla király 1264-ben I. Pétert az apácák birtokain elkövetett hatalmaskodások miatt összes javaitól s így Bodonytól is, megfosztotta. I. Péter e bajból csak úgy tudott szabadulni, hogy összes javait s így Bodonyt is, 1271-ben átadta az apácáknak, a maga részére csupán az életfogytiglani haszonélvezetet kötvén ki.

A XVI. század közepén már a hódoltságához tartozott. Az 1562–63. évi török kincstári adólajstromokban 22, az 1579-iki összeírásban pedig 18 adóköteles házzal szerepel.

1598-ban Bodonyi János volt a földesura. 1627-ben Balogh Mihály volt itt birtokos.

Alsó-Bodonyt Vay Ádám a török uralom elmúltával 1697-ben, Nyitrából hozott evangélikus tótokkal telepítette be. A szomszédos falvakban magyar nyelvű katolikusok laktak. A nyelvében, vallásában, népviseletében és szokásaiban eltérő Alsó-Bodony elszigetelődött a környezetétől. Zártsága csak a XX. század második felében oldódott fel. A falu ezért tudta már Kétdodonyként is megőrizni szlovák és palóc hagyományait, melynek ápolását az utóbbi évtizedben tudatosan és hozzáértéssel végzi az Idősek Klubja és a Hagyományőrző Egyesület.

Az 1715. évi összeírás szerint nemes község volt, két magyar, egy német és kilenc tót, és 1720-ban két magyar, 11 tót háztartással.

1740-ben a Vay család, 1770-ben Muslay Gábor és Bene Ádám volt a földesura.

1826-ban Alsó-Bodonyt ifj. Muslay Antal, Felső-Bodonyt pedig többekkel együtt Bibiti Horváth Gábor bírta. Újabban Muslay Etel férjezett Csernyus Allánné is birtokosa volt, de a birtok jelenleg Zsótér Zoltáné. Ezekon kívül még Kilián Ármin, báró Andreánszky István és Muslay Bertalánné örökösei a nagyobb birtokosai.

Az Andreánszky család ősi címere

Az Andreánszky család bárói címere

Liptószentandrásiban báró Andreánszky Sándor földbirtokos. Alsópetényben 1898-ban született, középiskoláit Vácott és Budapesten, az egyetemet Budapesten végezte, 1921-ben avatták tudorrá, ugyanakkor vette át 530 hold birtokának vezetését. Községi képviselő, az r. k. egyház világi elnöke. Több százados kuriája volt a településen. Részt vett az első világháborúban.

Az Andreánszky család Liptó vármegye legrégebbi családjainak egyike. Már az 1200-as években találkozhatunk velük az oklevelek tanúsága szerint. Első kimutatható őse Hauk Polku, 1230 táján élt. A család örökös főrendiházi tagsággal bírt. A liptószentandrásiban előnevet és birtokadományt 1578-ban, osztrák bárói rangot 1802-ben, magyar bárói címet 1875-ben

kapott. Az évszázadok során az Andreánszkyak legtöbbje a kincstárt szolgálta, de a XVIII. század második felétől kezdődően feltűnően sok tagja foglalt el jelentős szerepet a magyar bányászat történetében.

Az 1848/49-es szabadságharc során a honvédseregbe háromszor is toboroztak a falvakban. 1848 augusztusában és októberében, valamint 1849 júniusának elején. A világsi fegyverletétel után rájuk is üldöztetés, bujdosás várt. 1849 októberében megjelent ugyanis a császári hadsereg főparancsnokságának rendelete, mely szerint " *a felkelő seregben szolgált minden egyén előállítandó és a hadsereg állományába osztályozás nélkül besorolandó*". A csendőrség és a katonaság valóságos hajtóvadászatot rendezett megye szerte a parancsmegtagadók ellen. 1850-ben ennek keretében összeírták a volt honvédeket. A kétbodonyiakat Paulov György bíró írta össze 1850. április 10-én. A bíró valószínűleg félreértette a feladatot, hiszen csak azok nevét jelentette, akik eddig kikerülték a császári seregbe való besorozást. Így mindössze Fábján György jobbágyot, és Kováts János zsellért jelentette volt alsóbodonyi honvédként. Annál is inkább gondolhatunk arra, hogy többen is szolgálták a honvédsereget, hiszen 1848. szeptember 21-én, a Balassagyarmaton tartott teljes hatalmi választmányi ülés meghatározta a községenként állítandó újoncok számát az akkori Kékkői járás valamennyi falujára, Nagybodony 489 lélekszáma után nyolc újoncot vetettek ki, melyből akkor már ketten ki voltak állítva, s a hiányzó hat kiválasztása volt a feladat. Pusztabodony 189 lélekszáma után 3 újoncra számítottak.

Az itteni úrilakok közül Csernyus Allánnéét Muslay Sándor építtette; Hanzély Béla úrilakát pedig a Bibiti Horváthok, de a jelenlegi tulajdonos átalakíttatta. A házhoz nagyon szép, gondozott kert tartozik, két érdekes dombbal. Az egyikén most gazdasági épület áll, melynek helyén hajdan állítólag kolostor vagy templom volt. Környékén tényleg találtak faragott köveket és egy ugyancsak kőből faragott keresztelő medencét. A másik domb mesterségesen hordottnak látszik és ezen gömbölyű alakú épület állt, mely állítólag török mecset maradványa volt. Thaly Kálmán szerint e dombról nézte végig II. Rákóczi Ferenc a romhányi ütközetet.

A XIX. század közepén, 1866-ban itt is dühögött a kolera.

Brack Ignác földbirtokos. Ipolykeszin 1880-ban született, középiskoláit Balassagyarmaton végezve, atyja birtokán gazdálkodott. Atyja halála után átvette a 700 hold birtokot, amelyet maga vezetett. Községi képviselő, megyebizottsági póttag. Neje, Hecht Janka.

Brack kastély Kétfodonyban.

Csőváry Dezső háza, beépített
méhessel, Kétdobonyban.

Csőváry Géza ny. ev. lelkész. Csővárott 1860-ban született, a középiskoláit Aszódon és Selmecebányán, a teológiát Sopronban és Halleban végezte. Lajoskomáromban, majd Etfelváán, aztán Kétdobonyban lelkészkedett. 1930-ban történt nyugalomba vonulásáig. A magyarosítás körüli érdemeiért a IV. oszt. magyar érdemkeresztet kapta.

Csőváry Dezső ev. lelkész.. Etfelváán 1900-ban született, középiskoláit Bgyarmaton és Aszódon, a teológiát Budapesten és Sopronban végezte. Fancsalon kezdte meg lelkészi működését, majd adminisztrátor volt Gyurón, 1931 óta lelkész Kétdobonyban, ahol a népmivelés vezetője, Közs. képviselő, a Hangya igazgatója.

Takáts Testvérek Gözmalma, tulajdonosok Takáts Sándor és László. Sándor középiskolát végzett és Gyöngyösön végezve, a molnár szakmát tanulta és nagybátyjának csécei malmában gyakorolta. 1921-ben vette meg a kétdobonyi gözmalmot, melyet azóta modernizált. A malom 100 mázsa napi teljesítményü. László 1902-ben Csécsén született, Gyöngyösön járt középiskolába, majd nagybátyja malmában működött, 1921-ben pedig a jelenlegi gözmalom társtulajdonosa lett.

Weisz Adolf szatócs és korcsmáros. Szátokon 1865-ben született, atyjánál szabadult fel. 1893-ban lett önálló előbb Szentén, majd 1906-ban Kétdobonyban. Közs. képviselő. Neje, Wiener Teréz.

Kétfodony és vidéke „Hangya“ fogy. és ért. szöv. üzlethelyisége.

Kétfodony és vidéke „Hangya“ fogy. és ért. szöv. igazgatósága.

Pozsár István körjegyző. Polgárdin 1884-ben született, Pápán végezte a gimnásiumot, a közig. tanfolyamot pedig Szombathelyen. 1904-ben nyert oklevelet. Nógrádverőcén volt segédjegyző, 1910-ben lett Kétfodonyban körjegyző. A bercelvidéki ref. missiós egyház gondnoka, az orsz. jegyző árvaház alelnöke, a Levente és polg. Lövészegylet elnöke, a Hangya elnöke és ü. v. igazgatója, várm. tvh. biz. Tag.

Halmos Zoltán kántortanító. Sajógömörben 1907-ben született, a tanítóképzőt Miskolcon végezte. 1929 óta tanít Kétfodonyban, ahol az iskolán kívüli népművelés előadója, a nemzeti egységpárt titkára. Neje, Csövény Irén.

A községhez tartozik Szalóka puszta. 1950. előtt létezett még Szirota-, Kacsicska-, Csernyus-, Halyagos- és Nelázsol-puszta is.

Híres emberek

Farkas Géjza ágostai evangélikus lelkész

Nagykürtösön, Nógrád megyében született 1852-ben. Középiskoláit Balassagyarmaton, Rozsnyón, Iglón és Pozsonyban, a teológiát Pozsonyban végezte; majd három évi nevelősködés után tanulmányait Budapesten és Berlinben kiegészítette. 1877-ben Alsó-Bodonyban lelkésznek választották. 1885-ben a nagyszombati háromnyelvű gyülekezetbe hívták el lelkészül. Népies cikkei a Magyar Néplapban s a Nógrádi Lapokban; egyháztársadalmi s egyházpolitikai cikkei a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban, a Protestáns Képes Naptárban és a pozsonyi Evangélikus Egyházban jelentek meg.

Legfőbb munkája: Dr. Luther Márton. Életrajz az evangyéliumi nép számára, Nagyszombaton jelent meg 1889-ben.

Czakó (korábban Czmerek) Jenő református lelkész, író

Kétdobonyban született 1901. december 21-én. A Czakó nevet 1929-ben vette fel. A gimnáziumot Kiskunhalason végezte, hol 1921-ben érettségizett. Teológiát Budapesten (1921-1922, 1923-1924) végezte, majd Montpellier-ben (1922-1923), Genfben (1924-1925) és Edinburgh-ban (1925-1926) tanult. 1928-29-ben segédlelkész a Bethánia Egyletnél Makón, 1929-től vallásoktató lelkész Cegléden. 1930. november 23-án szentelték lelkésszé Budapesten. Genfben baccalaureus theologiae, Debrecenben 1943-ban teológiai doktori, majd 1950-ben egyetemi magántanári fokozatot szerzett. Kiterjedt irodalmi munkásságot folytatott, műveinek jelentős része azonban kéziratban maradt. Legfőbb munkái: Morrison, az úttörő (Bp.,

1934); Új énekek, 1-2. (szerk., Bp., 1940); Útitárs. Segédkönyv a gyakorlati bibliatanulmányozók számára (Bp., 1941); Vallástörténet a középiskola V. osztálya számára, A janzenizmus (Cegléd, 1943); Evangéliumi kánonok (összeállította, Bp., 1943); A kegyelem munkájának a rendje (Bp., 1945).

Cegléden hunyt el 1958. augusztus 5-én.

Cservenák Benjamin ágostai evangélikus teológiai tanuló

Pelsőczön, Zólyom megyében született 1816. október 9-én, hol atyja a latin nyelv tanára volt. Az elemi iskolát szülőhelyén járta ki, azután Losoncra küldték a magyar nyelv megtanulása végett. 1839-ben a hallei egyetemen a bölcseletet és teológiát hallgatta s 1844-ben nyelvek tanulása végett Boroszlóba ment. 1841-ben megbetegedett és Bodonyba Nógrád megyébe vonult bátyjához Cservenák Károly tanítóhoz. Alsó-Bodonyban hunyt is el 1842. június 15-én.

Legfőbb munkája: Zradlo slovenska. Pest, 1844. (Tótok tüköre. Magyarország története tót szellemben írva, melyet Hurban M. József hluboki evangélikus lelkész adott ki bevezetéssel és a szerző életrajzával.) Írt még egy tót egyháztörténetet is, de ennek megjelenéséről nincs tudomásunk.

Kétdodony díszpolgárai:

Baranyi Tibor járási főszolgabíró /1932-ben/ Huszonöt éves közigazgatási munkája alapján.

Pozsár István körjegyző /1934-ben/ Huszonöt éves jegyzői munkája alapján.

Holes Imréné /2004-ben/ a község érdekében 3 évtizeden át végzett sokirányú és eredményes munkájáért.

Bagyinszki Ferenc /2005-ben/ a Kétdodony története című könyv előkészítésében való aktív közreműködésért.

Bagyinszki Ferencné /2005-ben/ a Kétdodony története c. könyv megírásáért, képviselői munkájáért.

Pál István /2005-ben/ kétdodonyi születésű tereskei dudás, a Magyar Kultúra Lovagja, Kétdodony népszerűsítéséért.

Kétdodonyi látnivalók

Az evangélikus templom

A későbarokk templom 1792-ben épült. 1818-ban átépítették, ezt az évszámot olvashatjuk ki a lapos kosáriréses diadalív kronosztikonján. Homlokzati díszítését 1890 táján készítették. A szentély csehboltozatán három freskó a XVIII. század végéről: Mózes kőtáblákkal, Mózes az égő csipkebokor előtt, Ábrahám áldozata. Oltárán Munkácsy Golgotájának részletmásolata. Kubányi Lajos festette. Az úrasztalba kis kerek XVIII. száza végi kép van illesztve. Témája az utolsó vacsora. A templom copf orgonája a nógrádi templomból került ide.

Kisbodonyban, a Vérhegyen /egyes források Vészhegynek említik/ állott a Rákóczi-kápolna, kis toronnyal, négyzetes alapú bejárattal. A XVIII. század elején épült, s 1920 körül bontották le. A helyi hagyomány szerint Rákóczi innen nézte végig a romhányi csatát.

A magtár

Az építmény a Lókos patak völgye felett emelkedő, 170 méter magasságú dombon áll, s egy középkori templom, a „pusztatemplom” maradványainak felhasználásával 1893-ban épült bibiti Horváth József birtokán. Sűrű növényzete között néhol még felismerhető a középkori körfal, mely a domb peremét 27-34 méter átmérőjű nyújtott köralakban övezte. A körfalon belül álló régi, keletelt templom falmaradványai a magtárfal alatt láthatók, további részeit csak földhányások mutatják. Az egykori templom megközelítően 10 X 20 méter alapterületű volt. Szentélyére épült a magtár, melynek mérete 4,9 X 9,2 méter. Északi falsíkja alól kiugorva, mintegy 6 méter hosszban maradt meg az 1,1 méter vastagságú, középkori fal. A magtárépület egyemeletes, vegyes falazatú. Bejárata a nyugati oldalon nyílik, az ajtószárnyak vaslemezzel vannak borítva. Födeme gerendás. A domb lábánál lévő lakóház falában és az udvaron elszórtan kváderkövek, oszlopdarabok, faragott kövek láthatók.

A római katolikus harangláb

Épült a rajta látható kis tábla évszáma szerint 1878-ban. A szomszédságában egy régi feszület áll, melynek felirata immár nem olvasható.

A falumúzeum

A község régebbi központjában került kialakításra egy 350 m²-es több száz éves épület teljes felújításával. Megnyitása 2002. július hónapban volt. Gazdag gyűjteményét a lakosság adta össze. A falumúzeum (tájház) a XIX. század végi és a XX. század első felének használati eszközeit, ruházatát és szokásait bemutató állandó kiállítással. Nyitva: csoportoknak igény szerint, egyéni turistáknak általában a hét végén.

A mini állatkert

Felhasznált irodalom:

- Bagyinszki Ferenc – Bagyinszki Ferencné: Kétdobony története, Kétdobony, 2005.
Dr. Ladányi Miksa: Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934.
Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.
Mocsáry Antal: Nemes Nógrád Vármegyének Historiái, Geographiai, és Statistikai Esmertetése, Pesten, 1820.
Nagy Iván: Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal, Pest, 1857.
Nógrád megye története I.-IV. kötet, Salgótarján
Szinyeyi József: Magyar írók élete és munkái, Budapest, 1897.

A faluházban

A menyasszony öltöztetése

Képek a szilvaszombatról

FETYKÓ JUDIT

Ki van a toronyban III.

Péter behajtotta a papírköteget, aztán ismét kinyitotta. Még volt fél órája, addig nem akart visszamenni a zárkába. Bámult bele az iratba, olvasta, megértette, és semmi nem maradt meg a fejében belőle. Visszalapozott, hogy a vádpont hivatkozását megértse, aztán megpróbálta megtartani az emlékezetében a jog nyelvének cikornyás szóhasználatával leírtakat.

Az ajtó felől halk neszt hallatszott, az őt benézett, hogy még olvas-e, vagy nincs-e valami szokatlan vele.

Péter kibámult az ablakon. Messze az épület előtt egy völgy látszott, távoli házakkal, az út feketésszürke sávja, ahogy kanyarog felfelé, messze, szinte hív: gyere, haladj rajtam, haladj velem, nézd, itt körül tájat! A rácsok szabályos négyzetekre szabdalták a látványt, a férfinak az jutott eszébe, mintha másolna valami festményt, és a kijelölt háló segítené az alakzatok pontos rögzítésében. Táj. Rács. Valahogyan elhallgatott benne minden, semmire nem bírt gondolni, a fel-felvillanó gondolatfoszlányok semmivé lettek. Üresség, semmi maradt a nyomukban.

Kényszerítette magát, hogy az iratok tartalmát olvassa; halkán, maga elé mormolva a szavakat igyekezett legalább

felületes megjegyzésre. Az utolsó oldal aljára ért. Visszafordított az elejére. Megint csendet érzett a fejében.

Milyen furcsa! — sóhajtott fel. — Hiszen ez a legnehezebb máskor, csak pár percig nem gondolni semmire...

Kint ütemes lépésekkel kiment a séta. A férfi elégedetten gondolt arra, hogy mire letelik az ideje, még talán egyedül is lehet a cellában. A többiek biztosan kimentek, és séta közben bonyolítják az üzeneteket; intézik el az ellentéteket egymás közt.

Még jó, hogy csak ritkán kerül sor valódi verekedésre, hisz elég az is, ha a másiknak csak véletlenül a lábára lépnek. És az a másik utána napokig nem bír megállni a lábán. Csak, mert nem tetszett a képe, vagy valami jelentéktelen dolog nem tetszett, amit tett, mondott, vagy éppen hogy volt vele elszámolni való. Meg a véletlen elesések a lépcsőn, ahol nem lehet követni a tömött sorokban haladók mozgását, akárhány kamera is lesz felszerelve. Meg a kis fecnikre felírt levelezést, és persze a kicsempészett dohány, a le nem nyelt gyógyszer átadása. Fel lehet ordítani a föld feletti emeletekre, és vissza lehet hallgatni a választ, ha ott van az, akinek a kiabálás szólt.

Péter előtt az irathalmaz. Ismét belenézett, de annak sorai ismét idegennek tűnő szavakat, kifejezéseket, mondatokat tartalmaztak, amiknek látványa, mint fekete érthetetlen ábrák, úgy tükröződtek vissza

az idegeiben; a forma, a betű, az azokból összeálló szavak nem keltették a megértés érzékletét, semmit nem mondott egyetlen betű íve-vonala, semmi értelmet nem mondtak, adtak bejutva idegpályáin át agyába a látott ingerek.

— Nehogy azt hidd! — hallott egy kiáltást kintről.

— Mit ne higgyek? — szólat meg saját hangja a fejében.

Fogyott az idő, már egy jelzőhang figyelmeztette, hogy a megkapott idő fele lejárt. Hamarosan meg fog szólalni a következő jelzés.

Péter nézte a papírlapokat, a látvány közönyös volt, bár tudta; most ide, erre kéne koncentrálnia, ezt kéne megértenie, és kiválogatni magának azokat az elemeket, amiket saját védelmében felhozhat. Gondolatai messze, a falakon kívülre, időben távolra szálltak.

Minden tettét a jóindulat vezette, legalábbis ő maga azt hitte, csak csupa jót tesz. Évtizedekbe telt, míg a vallások, a hívő emberek naivitását, a világban az istenhit terjedésének fontosságát annyira felerősítették, hogy hatalmas mozgalmak, majd tüntetések, végül meg öldöklő, forradalminak látszó őrjöngések alakultak ki.

Péter borzongva gondolt az első nagy, a szabadságot, a vallási hatalomtól való elszakadást jelképező állam területén fellángoló eszme megjelenésére, ami a vallás mindennapi, állami életbe való

visszatérését vetette fel, és próbálta összefogni Isten nevében, ki nem mondott érdekcsoportokkal a háta mögött az embereket, hogy egy hatalmat, egy mindenben uralkodni vágyó csoportot vallási köntösben a világra szabadítson. Alig hatvan éve... az a 2006-os esztendő...

Egyre kevesebb bizalma maradt önmagában. Azok a cselekedetek, amikben részt vett, egyre távolibbnak, egyre valószínűlenebbeknek tűntek. Most, kiszakítva a körötte levők biztatásából, a csoportban érzett hatalmas erő egyszerre semmivé lett, itt egyedül.

Együtt! Micsoda erő volt azokban a megmozdulásokban! Határtalan erő! Legyőzhetetlen erő!

Péter hátán hideg veríték ütött ki.

— Hova lett az erőd? — kérdezte belül az a hang, az a kis finom valami, vagy valaki, aki mindig ott kételkedett, aki mindig attól féltette, hogy ez a nagyon jó meggyőződés, ez a bírálhatatlan eszme, ami minden emberre ki akarja terjeszteni a hit erejét, ez valahogy nincs jól. Nem ez az igaz.

De hát akkor mi az igazság?

Péter hirtelen kiüresedett. Igazság. Hatalom. Tömeg.

Ismét és ismét felvillant előtte a fény, annak a tűznek a fénye, amit ő indított el. Legalábbis ez a vád. Ténylegesen ő, mint Péter, ő, mint személy nem csinált semmit. Ez az irat viszont azt írja, része volt egy

városrészben kirobban gyújtogatásban, ő tüzelte fel a tömeget.

Tömeg. Tömeghisztéria. Tömeghatás. Befolyásolás.

A tömeg kiszámított, előre tervezett befolyásolása.

Megszólat a második jelzés. Körülbelül negyedórája maradt, hogy valamit még elolvasson az irataiban.

„Arra hivatkoztak... — itt nevek következtek —, hogy az Írásból vett szavakkal vette rá őket, cselekedetük végrehajtására.”

Pétert a hideg és a meleg felváltva járta, hol hőhullám égette, hogy a haja szálától a lábujja hegyéig majd tüzet fogott; hol megjeges, hideg veríték lepte el. A sorok, azok a sorok, amiket idézett. Igen, valóban idézte, soha nem gondolt arra, hogy mások azt tényleges tűzre, valódi gyújtogatásra akarják használni.

Hullámozott lelki szemei előtt a tömeg, amelyből ki-kivált egy-egy alak, és valamit ordított, valamit a kezében meglóbált, valami adódó tárgyat a környezetből kiragadott, és dobta, mindegy milyen célpont felé. Betört kirakatok üvegeinek hangja sikított a fülébe. Mint egy ismétlődő jelenet; tömeg, ordítás, hajigálás, üvegek csörömpölése.

— Miért? Miért hallom úgy, mintha ismétlődő sikoly lenne? Akkor csak üvegcsörömpölés volt... — lehunyta a szemeit, a gondolatok képei egyre erősebb-

ben jelentek meg. Nem sokáig bírta csukott szemmel. Próbált imádkozni. Nem tudott.

Tömeg. A tömeg kiszámított befolyásolása. Pattogtak a fejében a múlt hangjai. Időnként feléled benne a fensőbbiségesség érzése, aztán hirtelen elmúlt. Helyét valami bizonytalan, szégyennel, megbánással vegyes érzelmi rezgés foglalta el.

Fensőbbiségesség. Akkor. Ott. Mikor azt hitte, és minden porcikájával, minden idegsejtjével biztosan hitte, tudta, hogy úgy van jól, ahogy hiszi.

— Azok vajon mit hittek? — súgta a saját gondolata.

Ismét hullámozni kezdett előtte az emlék; felszakadt egyszerre a kezdete, és a vége. Főleg a vége.

Irányíthatatlanná vált a tömeg. Pedig még az elején... hiszen évekig tartott, amíg oda mentek, azt tették, amit ő akart. Meg az ő barátai. Felettük lebegett a hitbe kapaszkodás láthatatlan hálója, és vitte őket magával. Beszélt, és értelmezte önmagát. Értelmezett másokat, akiknek nem akardzott hozzájuk csatlakozni.

A tömeg kiszámíthatatlan befolyásolása. Igen. Ez történt.

Péterben hirtelen hideg lett, és csend. A folyosó erősödő zajai sem bírták áttörni ezt a csendet. Peregtek előtte az utolsó percek képsorai; mint egy lassított diasor. Egy kinagyított kép az épületről. Egy kinagyított közelkép néhány emberről, annyira közeli, hogy látja arcuk minden kis részle-

tét. Egy másik kép az épület lépcsőjén álló örökről. Az örök gurulnak le a lépcsőn, a tömeg őrzöng, be akar törni a kapun. Átugrálhatnak az örök testén, van, aki megáll, és keresi bennük az életet, egy másik letérdel, és imádkozni kezd, a többség meg rohan felfelé... sokak kezébe fáklya. Mint az előző estén, mikor házsorok égtek ki a nyomukban.

Kattogás, monoton ismétlődő csattanások, és hullanak körülötte az emberek. Csodálkozva néz szét, nem érti mi történt. Emberek fekszenek, akik az imént még szaladtak, akik ordítottak, köveket, üvegpalackokat dobáltak.

Csend. Egyedül áll, mindenki a földön. Aki tud óvatosan körülkémlel, és marad fekvé; várja, mi következik. Péter kívülről látja önmagát. Egyes egyedül áll fekvő emberek sokasága felett. Csend van. A lépcső tetején néhány férfi, kezükben még forró a fegyverek csöve. Az egyik int. Péter körülnéz. Senkit nem lát maga körül. A társak mind itt fekszenek, aki nem sebesült meg, az vár, kivár, és esze ágában sincs most közösséget vállalni vele.

Intés. Vagy harminc méterre van az intő kéz, annak ellenére testközelinek látszik.

Így, az emlékekben, ez az utolsó kép.

Péteren borzongás fut át. Fázik. Ordítana. Nincs kinek. Belül mondja, kívül az arca eltorzul, légvétele szaporodik, s egyre mondja és mondja benn, hang nélkül:

— Én nem tudtam sziklává lenni! Soha nem akartam szikla lenni. Sem sarokkő! Félek. Valamit elrontottam, véglegesen, és visszavonhatatlanul. Vajon hányan haltak meg abban a tűzben? Mind megérdemelte a halált? Vagy volt köztük, aki ugyanazt hitte, amit én? Nem. Senki nem mondhatja, hogy ő, vagy ő, vagy bárki haljon meg, mert nem azt akarja, amit én. Amit mi akartunk... Mi? Kik azok a mi? Én? A többiek. Mi... — Péterben megmerevedtek a gondolatok. Testét hideg rázta. Megszólat az utolsó jelzőhang. Fel akart állni, lábai annyira remegtek, hogy nem bírta meg saját testsúlyát.

— Mi van magával? — kérdezte az ajtót nyitó ör. — Ki bír jönni?

— Igen — bólintott a férfi, s rogyadozva, homlokán hideg verítékkal visszabotorkált a zárkába. Lerogyott az első székre.

Az ör várt egy ideig, majd rácsapta az ajtót.

Péter az ágyára nézett. A takaró alatt ott feküdt a könyv, a könyvek könyve. Nehezen elkúszott odáig, a szívére szorította, valami megkönnyebbülést, feloldozást remélt, vacogott, és verítékezett.

— Miféle ördögi akarat vitt idáig? Ördögi akarat — suttogta maga elé, és zokogni kezdett. Összehúzódott, mint valamikor az anyja méhében, behunyta a szemét, szorította a könyvet, valami feloldásra várt.

Csattant az ajtón a zár. A másik három visszaért. Kuki azonnal belépett a vécébe, és elrejtette az ülőke pereme és a peremet a csésze nyomásától védő, abból kiálló műanyag mögé azt a néhány tablettát, amit az udvaron vett. Ki még nem fizette. Addig nem akart hozzányúlni, míg le nem rendezi a tartozást.

Fehér levágta magát az ágyára. Kuki megnyomta az öblítőt, majd kilépett és hallatszott, ahogy kezét mos. Mikorra befejezet, Izom megszólalt.

— Hozz egy pohár vizet! Jól folyasd ki! Hideget akarok.

Kuki a vízcsaphoz ment, és ujjait a víz-sugár alá tartva várt, hogy a víz lehűljön. Fehér közben Pétert figyelte, majd odalépve az ágyához, feltépte róla a takarót.

— Mi van?

Az meg sem mozdult. Mindannyian vártak, hogy mi lesz. Fehér megrázta Péter vállát, az akkor sem akart megfordulni, mire Fehér átnyúlt előtte, és megragadva fal felőli kezét, kifordította az ágy külső szélére. Péter arca vörös volt, szemei dagdáltak a sírástól.

— Kisapám! — kezdte Izom. — Nem bírod? Láttam én rajtad, hogy hamar befordulsz. De ennyire? Nem lesz ez így jól, kisapám! A végén még a diliházba fognak vinni.

Az őr az ajtó figyelőnyílásán nézte a jelenetet.

— Na? — kérdezte fehér, és felrántva Pétert az ágyról, középre lökte.

Kuki hangosan röhögött. Tetszett neki, ami történik. Ez a fickó úgyis a begyében volt. Mindig hallgatott. Semmit nem kért. Igaz, semmit nem is adott. Meg amikor esténként megkérdezte tőle, hogy mit csinál, miért hallgat annyit, csak azt válaszolta: „imádkozom”. Most aztán imádkozhat, ha Izom meg Fehér kézbe veszi a sorsát. Istenuccse, most már kezdheti is. Péter lába megbicsaklott, mire kipenderült a zárka közepére. Még mindig a könyvet szorongatta. Körülnézett. Láta a három férfit, értette, hogy most neki fognak fordulni. Hallott róla, hogy van ilyen. Eszébe se jutott, hogy megszólaljon, hogy mondjon, vagy kérjen valamit. Mindegy volt, hogy mi következik.

Izom először ki akarta tépni Péter kezéből a könyvet, aztán valahogy elment tőle a bátorsága, mert az a könyv, az a könyv, és talán jobb, ha nem kezd ki a felsőbbbséggel, már ha az egyáltalán van ott fenn... Neki-készült, hogy megüsse ezt a hallgatag embert, aki már mindannyiuknak az ágyára ment. Igyekezett lassan és úgy mozogni, hogy a másikban felébredjen a félelem, erősen figyelte Péter arcát, de az annyira közömbös volt, a tekintete oly kifejezéstelen, hogy akár egy kirakati baba is lehetett volna. Ez még jobban feldühítette, szeme nagyot villant.

Hitelen kinyílt az ajtó.

— Kifele! Mind! — az örök vezetője is ott állt. — Maga is! — szólt rá Péterre, aki erre sem reagált. Kuki karon fogta, és kivezette a folyosóra.

— Maga visszamegy! — mutatott Kukira az ör. — Sürgősen megkeres valamit!

Kuki visszament, és állt. Semmihez nem nyúlt.

— Kezdje el! Jobb, ha megtalálja!

— Nem tudom, mit kell megtalálni — válaszolt Kuki, és a vécéülöke alatti tabletákra gondolt.

— Így is jó — bólintott a biztonsági részleget vezető tiszt. — Mi megtaláljuk.

A folyosó végén nyílt az elektromos ajtó, még több ör érkezett, kutyák is.

Kuki szíve egyre hevesebben vert. Izom dühös volt, de uralkodott magán, Fehér nem értette, hogy mi van, hiszen ha ez azért van, mert ő megrángatta ezt a göthöst, hát az nem így szokott elrendeződni. Péter hóna alatt a bibliával állt, és várta, hogy történjenek a dolgok.

Gábriel előtt sorra nyíltak az érzékelős ajtók. A falak színe ismét változott. A hangjelzések egyre ismétlődtek, a folyosó ajtóinak mögött is vártak valakik, várták, míg Gábriel elhalad.

A férfi feleslegesnek, nevetségesnek tartotta ezt a várakoztatást. Jelenleg négy

csoport van az... miben is? Ezen elmosolyodott, csak annyira, hogy szeme körül elsimultak az izmok, és a tekintete csillogóbb lett, meg a szája körül valami kis mimikai izom is megremegett.

A kérdés, a miben-re vonatkozó kérdés ezt váltotta ki belőle, ahányszor eszébe jutott, vagy ahányszor meg kellett volna neveznie ezt a helyet.

Folyosók sokasága, egymás mellett és alatt. Elágazások, kamerákkal, érzékelőkkel követve minden területen. Gábrielnek eszébe jutott egy csoportos játék, amit évszázadokkal korábban a megszállottságig szerettek nézni az emberek: bezárva nyolctíz férfi, nő, és kamerákkal hetekig követték a zárt világ, az emberketrec történéseit. Mosolyogtató. Rettenetes. A jelen valóságában elfeledhetetlen az állandó megfigyelve levés, maga a folyamat, itt a valóságban, minden játékot, jutalmat nélkülöző mában rettenetes.

Suhanva záródtak mögötte az ajtók, végre beért a szobába, ahol összegeznie kellett pártfogoltjai kilátásait. Alig érezhető illat volt a szobában.

Margó... —suhant át rajta. — Előzőleg margó lehetett itt. De minek keresni. Úgy működik ez az egész, hogy mindannyian egyedül legyünk kénytelenek döntést hozni, anélkül, hogy tudnánk, aki előttünk ugyanazokkal foglalkozott, annak mi a véleménye. Egyedül meghozott döntések. Semmi megbeszélés. Semmi összejátszás.

Kizárt a társ-, vagy csoportthatás. Minek kellünk mi ehhez? Ezek a gépek mindent feljegyeznek. Nem kell hozzá elektróda sem, mint a késő újkori időben. Minden agyi áramot jegyeznek. Az enyémet. Margóét. Otthon a feleségemét. Ezekét... — ujjai alatt halkán pattogtak a billentyűk, és kinyitotta, egymás mellé tette a képernyőn Ádám és Dániel anyagát.

Vajon mit gondol most, ebben a percben a feleségem? — rebbent fel benne.

— Legyen türelemmel. Házastársa agyi tevékenysége normális paramétereket mutat. Közelgő szabadsága alatt személyesen meggyőződhet felesége, családja állandó és sikeres alkalmazkodásról a folyton változó körülmények között — a gépi hang elhallgatott. Ma a szokottnál is idegesítőbb volt. Kellemes hang. Gépi hang.

Biztosít az állandó figyelemről. Az állandó megfigyelésről — s miközben ezt gondolta, egyszerre igyekezett a verbális működésbe bekapcsolni egy verset, amit annyira tudott, hogy nem okozott nagy nehézséget a felidézése, és a sorok, bár ősi eredetűek voltak, annyira kifejezőek, és saját gondolatihoz képest érdekesek voltak, hogy az ellenőrzés nem érhetette el a valóságot.

S míg a „biztosít az állandó megfigyelésről. Az állandó figyelésről. Vajon mit csinál most a feleségem, vajon mi van otthon...” gondolatokkal párhuzamosan peregtek a vers sorai a fejében: „Mennyek-

nek méhe szült, vagy bús gyehenna téged, / óh, Szépség? A szemed egyként tud ontani / égi s pokoli fényt, jótéteményt és vétket, /s bizvást lehet a bor másának mondani.”

— Adathalmozás. Verbális megértés zavara — mutatgat Gábriel csuklóján saját műszere.

A férfi bólíntott. Igen. Verbális megértés zavara... ujjai alatt a billentyűk egyre hívták elő Dániel és Ádám adatait. Gábriel széles, felszabadult mosollyal vezette fel az értékeléseket, közben folytatta a másik sávon az előző sorokat: „Szemedben őrzöd a napnyugtát és a hajnal, / illatos vagy, miként a felhős estelek, / csókod varázssital és amfora az ajkad, / melytől gyáva a hős és bátor a gyerek.”

— Baudlaire. Adathalmozás. Több száz éve élt európai költő. Adathalmozás. Jelenleg nem érhető el rendelkezésre álló könyvtárainkban. Adathalmozás.

Gábriel összehasonlításában vagy mindkettő visszatérhet a közösség világába, vagy mindkettő marad. Több oldalról igyekezett megvizsgálni, de a két eredmény közt semmi olyat nem tudott találni, ami megerősítette volna a különbséget. Talán a többiek értékelései...

Miután lenyomta a végleges mentést utasító billentyűt, hátradőlt. A számítógép automatikusan kikapcsolt. Kékes-feketén csillogott a monitor. Gábriel gondolatiban hirtelen nagy lett a csend. Kiürült minden, elhallgatott a többirányú aggodás. A férfin

borzongás, majd enyhe hidegrázás futott át, a kezén lévő műszerre pillantott; saját és a környezet hőmérséklete sem igazolta a hidegérzetet.

Megszólat a figyelmeztető hang, el kellett hagynia a helyiséget.

Ádám az elmúlt napokban nehezített tesztekkel töltött ki. Közben a csuklójára erősített műszer mérte a reakcióit. A képernyőn felvillanó kérdésre adott időn belül kellett válaszolnia. Mikor késett, a felirat elvillant, jött a következő, visszatérés nem volt az előzőhöz.

A gép folyamatosan értékelt. Tízpercenként kiírta az eredményt. Ádámot ez bosszantotta, de erősen uralta az idegeit, hogy ne csapjanak ki testi mutatói. Mintha még a gép is ellene dolgozna. Minek ez az állandó üzengetés. Elég azt a végén megtudni. Testi adataiban többszöri feljegyzésként belekerül: fokozott verítkezés. Pulzusszám periodikus emelkedése. Aztán ismét átlagos, normál értékek, majd megint: szívfrekvencia növekedés. Fokozottabb hőtermelés.

A feladatsor végére ért. Hangjelzés. Felállt, hogy elhagyja a szobát. Teljesen mindegynek érezte, hogy mi lesz az eredmény. Mióta korlátozva lett a könyvtári órákban, egyre közömbösebb és távolibb lett az a nap, amikor visszatérhet... gyakran felmerült benne: hova is lehet visszatérni?

Dánielnek is naponta kellett tesztekkel kitöltenie. Mikor véget ért a nap, mindketten szótlánul, kiürülve vették tudomásul. Egyre távolibb lett a jövő, egyre viszonylagosabbá vált a jelen.

— Fogalmam sincs, mi lesz, ha visszamehetek. Ezek a mérések, ezek az állandó ellenőrzések teljesen megbolondítanak — fakadt ki egyik este Dániel, és mit sem törődve a pihenő egység érzékelőivel, nagy mozdulatokkal forgolódott, szinte hánytatette magát benne. — Minek is erről beszélni? Hiszen látszólag önként vagyok itt. Mint te is... de vajon mi történne, ha el akarnék menni. Csak úgy kísértalni innen. Vajon megakadályozná valaki?

— Valószínűleg senki. Hiszen már annyiszor átbeszéltük. Hova mehetnénk? Míg innen nem kapjuk meg a sikeres beilleszkedést mutató kódokat, addig... addig sehova. A többiek nem fogadnának vissza. Hogyan dolgoznánk? Hogy jutnánk élelemhez, vízhez? Gyógyszerhez. Ha kell. Csak ha van kód.

— Vagy a másik város... — merően nézte csuklóján a műszert, az a beszélgetés hatására nem jelzett semmit. — Ez elromlott, vagy már elégük van az átneveléséből. A tied mit csinál?

— Jól vagyok. Azt jelzi. Egyáltalán nem vagyok jól. Lehet, hogy ezek most összebeszéltek és egyszerre romlottak el? — mosolygott az ötleten Ádám. — A jövő héten eldől. Itt tovább, vagy kint, otthon.

A gépek az éjszakai pihenő megkezdésének idejét jelezték. Mindkettőjüknek szinte egyszerre érkezett a jelzés: megkezdődött az éjszakai periódus. Kezdje meg időbeosztása szerinti pihenését.

— Vajon mit szólnának ezek, ha most végigbeszélgetnénk az éjszakát? — sóhajtott Ádám, majd a szabályokat megszegve, csuklóján meglazította, lötyögősre állította a műszert. Nem történt semmi.

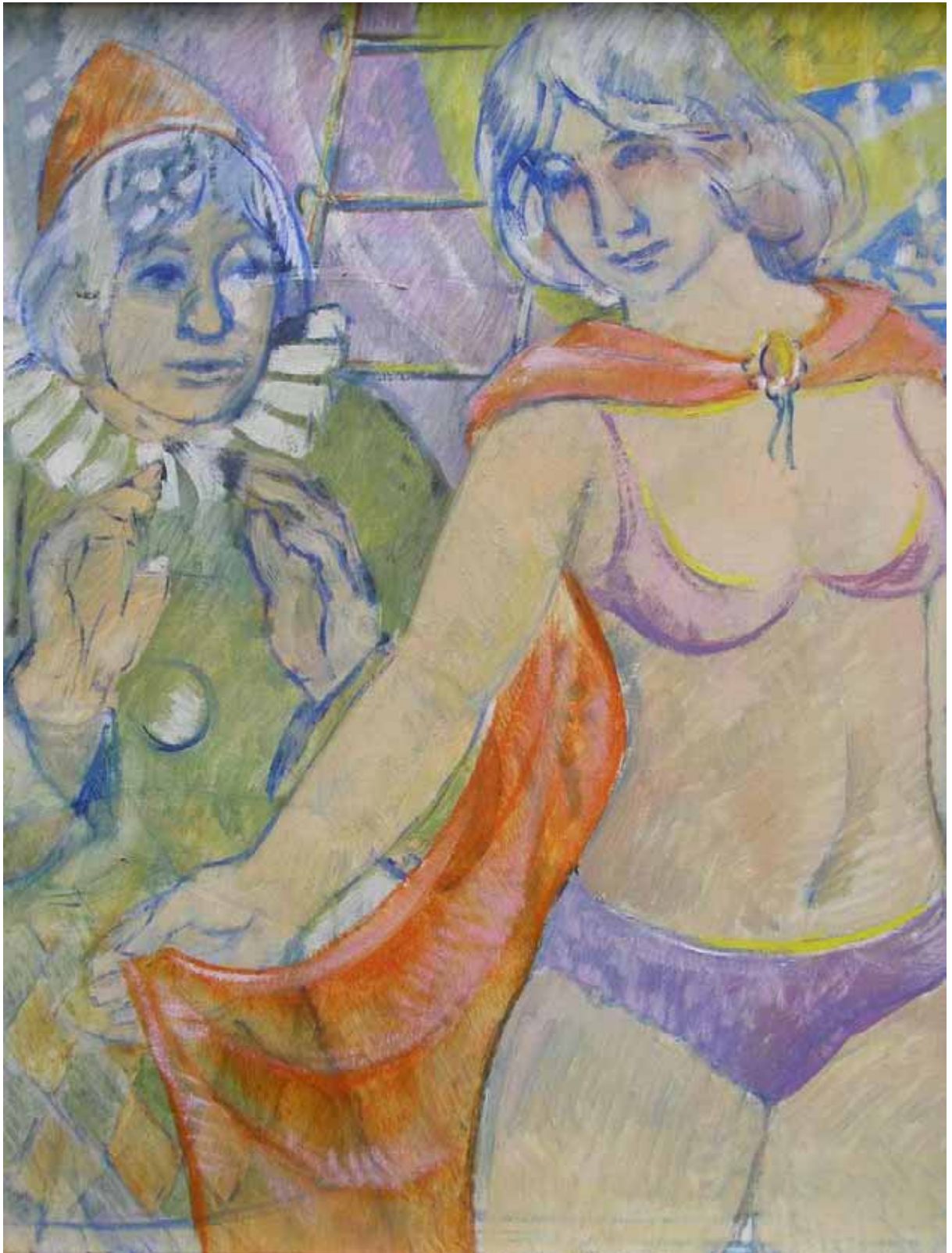
— Ne hívd ki a sorsot! — figyelmeztette a társa. Aztán, mivel továbbra sem jött figyelmeztető jelzés, ő is piszkált egy keveset a saját karperecén.

(Folytatása következik a novemberi számban. A Szerk.)

DOBROSI ANDREA

Petrezselyemmel

*kínállak, de nem adhatok felet...!
Egy szelet boldogsággal mire mész?
A szeretet nem részletezhető.
Kivonat róla nincs, azt látni kell.
Ha kételkedsz, ha leltárba veszed,
biztosan tudni fogom: elveszett.
Kínállak s nem adhatok CSAK csak felet,
hiszem még, annál több szorult belém.
Mélyen és valahol a szó zihál -
énemben reszket, szívem peremén
aggastyán óhajom, a vén Egész;
kint tovább kuksol e kufár világ.
Kínállak. Egyszer és mindig önmagam;
teljesség próbál - rizikó benne van.*

Bemutató (olaj, farost)

CEGLÉD JÓZSEF

Álomszakadás

A férfi felsőtestét mindig kicsit előre döntve, magasságához mérten apró, de szapora léptekkel járt. Gyűrött-fénytelen öszülő hajszálai tehetetlenül imbolyogtak a feje körül. Áttetsző kék szeme szaporán fordult lába elé, majd fel és újra le. Bal vállára született oldaltáskáját szorosan magánál tartotta, benne hivatalos öngigazolásai. Többnyire vasalt szövetnadrágot hordott, mely fölött kardigánja szertelen öszökön és tavaszokon testétől gombolatlanul csatangolt el és vissza. Nem csupán az látszott rajta, hogy környezetéről alig tudomást véve célirányosan közlekedik, hanem az is, hogy siet. Mint ki állandó utolérésben van, sőt talán képes elébe is vágni az eseményeknek, életnek, sorsnak, miegyébnek. Gondolkodásának központi magva az idő volt, mely szerinte túlságosan lassan rövidült, sőt cammogott. Számon tartotta az évszakok körjátékát, a jeles napokat, amikről tudta, hogy mulandóságukkal mind közelebb hozzák őt egy másik világhoz, mondhatni az igazihoz, melyet nyugdíjkornak határozott meg a Semmitől és Mindentől függetlenített államgépezet. Folytonos vágyakozása belső fogalmazását viszonylagossá tette. Három hónapja, amikor bőrkarcos hóvihar közepette támaszkodott a hajnali szélnek, még öt év volt hátra a kitűzött határnápig. Tavaszra fordulván már úgy fogalmazott, hogy alig több mint négy év van a nyugdíjig, ha a politika arrébb nem tolja a határokat. Ezt ugyan nem értette, mert egyrészt látta a munkanélküliek riadt és tanácstalan tekintetét, másfelől meg hevült szónoklatok versengtek, hogy az embernek minél tovább meg kell őriznie cselekvőképességét. Serénységét. Szolgálatban való ténykedését. Pláne; más tartalmakkal való hatékony ismerkedését, lépegetését és együtt-haladását a jövő, a más felé. Esetlegesen egy fáradt atomreaktor azon részét

gerjesztve, ahol még hasadások lehetnek. Közönségesen: maradjon hasznot felmutató, nyereséges. Mondják ezt olyan emberek, akik láthatólag a legcsekélyebb mértékben sem ismerik a "tedd oda-nyomd meg-engedd fel-húzd ki" szalagmunka emberi agyra gyakorolt terméketlenségét. Az önjáró kód: a szerszámmá butított emberi elme, energia-felvevő vajú-húszperccel, és egy tíz perces "gőzkieresztő"-szünettel, amely világszintű próbajáték az emberi szabadság és kultúra biliárdasztalán.

Utóbbin azonban már nem boszszankodott, inkább nyugdíjas életét tervezte, formálta napról napra, óráról órára. Az évet az évszakok szerinti munkák alapján osztotta fel, rossz idő esetére pótmunkákat tervezett, amikor nem lehet szőlőt kapálni és gyümölcsfát permetezni, de helyette lehet a fásban szigorú rendet rakni, szerszámokat reparálni. Elképzelte, hogy naphaladtával a kertből előre ballag a kiskapuig, visszafordultában beriglizi. Tekintete végigszalad a porhanyós konyhakerti parcellákon, aztán jobbra, a rézgálicos anyagtól fehér-kék-zöldes, guggoló szőlőtőkékre néz. A gyümölcsfákat óvatos szemhunyorítással karéjozza, melyeken arányos eloszlásban, érlelődő terméseket hintáztat a bágyadt szél. Megpaskolja Hattyút, a kiöregedett komondort, majd a lakás bejárata felé indul, ahonnan a felsistergő zsír illata húzza befelé az orrát. Igen, gondolta, elengedi a világ kezét, fusson csak tovább! Ő itt asszonyával lecövekel, s csak az ünnepekre hazasodródó fia és menyje miatt nyit egy osonásnyit a nagykapun. Azok megkérdeik "hogyan vagyatok Apácska?", mire ő előre kigondolva azt feleli, hogy "jól fiam, anyáddal elhancúrozunk, mint két egér a gyapjúzokniban".

Hatodik évét morzsolta a multinacionális cégnél, mint présgépezet. Sikeresen elkerülte, hogy csoportvezető legyen, mert hallgatott megérzéseire, melyek szerint a cég világszínvonalú stratégiája a felelősségáthárításból születő sikerorientáltság - in situ. Az előbbi a géphodály síkján létezett, az utóbbi a csarnok felső sarkában kialakított üvegkalitka-

galériában, ahol a szintek között volt ugyan lépcső, de csak fentről lefelé vezetett, fordítva soha. Az üzem 800 lakója folyamatos műszakban tette a dolgát, kivéve a kalitkalakókat, akik közelítettek ugyan a szabályoshoz, de a céghez való tartozás legalább annyit torzított rajtuk, mint a munkások biológiai óráját felborító munkarend. Egy *nagyszerű* technológia részei voltak, akik az idomítás sikere révén havi hétvégéjüket tölthették családjukkal, no meg a karácsonyt. A többi piros betűs napot elszürkítette a folyamatosan kerengő, mikroszkopikus nagyságú fekete porszemcsék alattomos jelenléte, mely "az egészségre teljesen ártalmatlan, kivéve, ha az illető dohányos, mert akkor, esetleg /ezer az egyhez jelleggel/: katalizátorként működhet".

*

A férfi gyűlölte a délelőtti műszakot. Nem azért;

- mert saját fontosságuk tudatában, kétóránként lerajzolt a kalitka emberállománya és tolómérővel lassan /ú.m. ""alaposan""/ vizsgálgatták a félkész termékeket (így /is/ nehezítve a titokban kilógó dohányosok helyzetét, /emberünk nem dohányzott/);

- mert ilyenkor tett villámlátogatást az ország valamelyik fontos embere, amiért egyes mamutszörnyeket szélvész gyorsasággal át kellett törölgetni kerozinnal;

- mert az ipari forradalom alkotta (a cég őshazájában nullára írt) gépek körüli fehér sávon belül kellett berendezkedni - az átlépés dezertálás;

- mert Aranka százás melltartó nélküli méretei láttán a TMK-nak bekapta kezét az ékszíj;

- mert a hirdetőtáblára új sikergrafikonok kerültek, ahol 0 egész 7 ezrelékes volt a selejt (ami műszakonként sem volt igaz). Nem. Nem ezekért gyűlölte a délelőtti műszakot. Abban a *munkabeosztásban* azért halt meg minden nap, mert kialvatlan volt. Azoknál is mattabb, mint kik részeg

fekvéssel tíz óra alvást tudhattak maguk mögött. Ilyenkor negyedőtkor kelt, irigyledve nézett a másik ágyra, ahol felesége ájultan tárulkozott ki a nemlétnek, aztán fürdőszoba, gyakorlott borotválkozás - a tükör inkább csak megszokás, semmint szükséglet -, kávé, pár falat étel, a rádióban mezőgazdasági hírek, amik foszló sötétbe hullottak. Aztán - lett légyen bármilyen évszak - behúzott nyakú bandukolás a buszhoz, ahol szemét lecsukva visszababozódott: az ágymelegre emlékezett. A gyárig négy sissenet, melyet lomha tudata térképén egy kék csík jelzett. Hunyt szemmel is pontosan tudta, hogy melyik megállóban van a jármű, mert minden állomáson más-más a felszállók szaga.

A reggeli kialvatlanság kábulatát nehezen viselte. Társai többsége friss volt, mint egy harapás zöld alma, kérdéseikre válaszokat vártak és olyan elképesztő optimizmussal tudtak mosolyogni, ami emberünk gondolkodását oda vezette, hogy valami úgy, de úgy fel van borulva, hogy ím a természetellenesség végleg átverte az egészséget. Érezte, arcára valami szégyenkező, téveteg, de mindenképpen az együgyűséggel határos jóindulatú álarcmosoly telepedik, mögötte mélyen szunynyadó vágy lapul, amely folyamatos távolságot gerjeszt önmaga és a világ között. Ez a távolodás kisugárzott egész további napjára. Tette a dolgát, ám amikor érkezett a déli tizenkét óra akkor rátelepedett a csüggedtség, a kilátástalanság, az idő múlásába vetett hit megingása. A maradék két óra volt a legrosszabb. Ilyenkor üresnek, kifosztottnak érezte magát, nem találta a továbblépéshez szükséges erőt. Tartalmatlan mozdulatokba torzult, mint feleségével rutinszerűen végrehajtott szerkezéseik után.

A buszon hazafelé döcögve valószínűleg és reményes jövőképek keveregtek benne, melyek a bal nyolcas ülésről olyan távolinak tűntek, mint az este, amikor jó lenne korán lefeküdni és álomtalan, üres alvásba merülve elfeledkezni mindenfajta volt és eljövendő létezésről. S ha már álmot csiholt magából

a kiismerhetetlen sejszerkezet, akkor valami csöndes, nyugodt, pihentető kékséget, okkersárga könnyűséget remélt, melyben levegős a járás, egyszerű a történet, amely nélkülöz minden ellentétet. Addig azonban, addig valamit tenni kell! Bár egyre kevésbé értette; mért kellene bármit is tenni, hisz a tevékenység nem hozza közelebb a szabadságot, csak feledteti a jelenvalóságot. A kert fáit, szőlőtőkéit, az életszerű mozgások addig nem tudnak értelmet nyerni, míg egy kerten túli világ szabdalja mozgását, darabolja tetteit, igazítja életét valami olyasmire, amit bensője nem tud elfogadni, amihez végső soron annyi köze van, mint nyulainak a ketrechez. Korlát és élethely egyszerre, igaz: zene-bona nélkül.

Útban hazafelé bemegy a feleségéhez a boltba, átveszi a napi adagot - tej, kenyér, felvágott meg egy-két ez meg az. Öt óráig, a bolt zárásáig elvan magában, lassan lép, megvakarja a kutyát, átöltözik - leveti a gyárit magáról, amiről közben tudja, hogy az belül van. Szabadidejét a természet igazgatja, legyen bármilyen siktában. Hóeltakarítás, kertművelés, tüzelővel való bibelődés, söprés, betakarítás, kötözés, metszés, ám mindezek lélektelen matatások, mert hiányzik a pillanatból az öntörvényű szabadság függetlensége. Az önmaga feletti rendelkezés végtelensége. Agya tudattalan sejtállománya között mindig ott a szabályozott lét, a folyamatos munkarend termésfacsarója. Hátrapillant a kertre - egy villanásra vár, merre, mire induljon. Valami történhetne, ami kilendíti őt a függőn helyzetéből, és akkor majd, a szerint cselekszik.

*

A délutános napok kedvesebbek. Reggeleit a félálomban való ringatózás, a zavartalan nyújtózkodások lágy hullámai paskolják körbe. Felesége korán megy a boltba, s ő a félszendergés leple alatt egy kamasz madár szabadságát ízleli, amely éppen elhussant a szülőhelyétől: már önmagához és még a fészekhez kötődik.

Ugyanezt a viszonylagos távolodást érzi a délutános műszak harmadik órája után, amikor a kalitkalakó vizslatók eltakarodnak, az utolsó ember kezéből kicsúszik a kilincs: a fémkeretes, alumíniummal borított ajtó öblösen bong, majd zizegve elhallgat. A dohányosok azonnal a csarnok mögé slisszolnak, és önelégült mosollyal nyugtázzák ravaszságukat, mellyel túljártak a vasaltnadrágosok eszén. Emberünk ilyenkor érzékelőit óvatosan alsó határértékre csavarja, figyelmét látszólag a munkára összpontosítja - valójában elköti világhoz való kapcsolódása sérülékeny szálait. Távolsgártató arcerendezést és szótlanúságot borít magára.

Műszak végén kísérletet sem tesz a fürdésre, mert a tizennégy órai gépleállítás és a két óra húszas buszindulás között remény sincs rá, este az ügyeskedő "vizet spórolok meg otthon"-típusú törtetőket meg nem akarja leelőzni. A csarnok száznyolcvanas létszámához úgy aránylik a tucatnyi zuhanyozófülke, mint az órabéremelésekhez a teljesítmény. Mire a jármű sötét dohogással hazaér, felesége többnyire alszik, a konyhában az előkészítő asztal felett égve hagyja a lámpát, melynek szűkre szabott fénykúpjában néhány szavas aznapi és másnapi érvényességek. Emberrünk lustán fürdik, esetleg eszik, aztán csöndesen beóvatoskodik a hálószobába. Felesége most nem horkol, csak érdesen szuszog. A férfi óvatosan csusszan ágyába. Egy-két éve még bekapcsolta a tévét, mert érezte, hogy teste még nem fejezte be a napot, még kíván valami lanyhulást, omrást, visszatalálást a magánvilágba, bár agya már nem fogta fel a készülékben látottakat. Ilyenkor - néha - jó volt szeretkezni. Mintha dús álmok telt párájával ölelkezne. A felesége ez miatt gyakran perlekedett vele, ő meg ráhagyta. Régen rájött, hogy minden emberben van egy fal, melyen éppen önmaga miatt soha senki, semmiféle eszközzel át nem lendíthető. Hullapózba feküdt, a sötétre húzott még egy réteget, és hagyta, hogy a végtelenség vetítívásznán képtöredékek szikrázzanak. Aztán a fáradtság lámpaoltogatói elmasza-

tolták az egészet. Egy alaktalan győztes pici ponttá zsugorodott, majd súlytalanság keletkezett.

*

Éjszakai sihta előtt aludt egy keveset. Ez mély és súlyos volt, mert mindig áthozott egy darabka maradékot az előző éjszakából. Ilyenkor kábán ébredt, és jószzerivel fel sem fogta, hogy mit fecseg a felesége. Szégyenkezett, mert tompa, fojtogató gyűlöletet érzett iránta, amiért oly kitartóan tudott tenni-venni a konyhában, s ez fényévekre volt az éppen befejezett alvástól. A lesimított gondolatlanságot folyvást felborzolta társa edénycsörgése, kérdése, amire válaszolni elég emberfeletti teljesítményt jelentett. Aztán fogta oldal-táskáját, és nekieredt a sötétnek.

A csarnok bejáratánál, évszaktól függően kívül vagy belül, már csoportosult a leváltandó csapat. Arcuk többnyire derűs volt, mert jött a mentősereg, a láger kapuja kitárul, s ők mehettek a szabadságba. Az érkezők arcán a világpiaci konjunktúra és dekonjunktúra feszültsége vibrált, u.m. multinacionális elkötelezettség. Amíg a friss erő magára húzta az üzemi uniszexet, csak a túlnyomás ellen biztosító légszelepek köpködtek. Aztán kinyíltak az öltözőajtók, s mint egy jól megszerkesztett csatajelenetben az éjszakát leigázni akaró ilyen-olyan héják kommandósai, legyezőszerűen szétrajzottak. Felpörgött az energia, áramlott az erő.

Tízről éjfél felé minden személyes tudatalatti összerakódott, s eldöntötte az éjszaka hátralévő milyenségét. Ha névnap és pia volt, akkor Klári bugyi-melltartó szerelvényben röpköd a kemence körül. Ha Zsóka szeme csillogott, és gyönyörű fogso-ra közül tekervényes kacagás remegtette az energiatakarékos lámpatesteket, akkor Lajos éjfél után megint fölviszi őt az előkészítőbe, s tízpercnyi röpüléssel átsuhannak a Mennyországon. Ha Margó walkmant hozott, akkor duzzogni fog, ha Piri megint nem húzott melltartót, akkor

hajnal felé révült, szívóhatású parázspontok gyúlnak a szemében, amik delejezik a férfiakat, - és így tovább és így tovább.

Hajnali három körül volt egy bőórányi lét-képtelenség, amely emberünket esztendőök óta megrendítő csodálkozásra készítette. Figyelte önmagát és társait, akik a létezés e többnyire átaludt csodájában üvegszerűen kikeményednek. A fáradtságtól sötétedő, karimásodó szemtáskák felett a szűkülő íriszek hideg, törekeny és hihetetlenül üres mélysége tárulkozik fel, mintha a legbelső teremben bolyonganának, ahol már nem értékelhetőek az emberi fogalmak, tárgyak és érzések. A test lárvaszerű hüvellyé válik, az arcbőr a csontokra aszalódik, megszűnik a kifejezés, mint a valaminek az alátámasztására született többlet. A tudat térvilágítása csíkká szűkül, az ösztön túlélésre játszik, a tekintet által befogható tér összezsugorodik, egységesül, kiesnek belőle az élet cafrangjai, csak a hajnalpír magától értetődő, hitteli mentőkötele himbálózik - valahol. Az agysejtek sorra záródó ajtaja előtt gondolatképződmények porladnak szét, a mozgás takarékosná szelídül, mintha a lét minden egyes atomja a születésre várna, ami még a nem-lét birodalmában várakozik, mint az ősrobbanás előtti utolsó csendtöredék. Nincs hatás és visszahatás, csak a fennmaradásért küzdő lehalkított test néma erőszaktétele a teremtésen. Volt úgy, hogy vesztett. Kettős látása keletkezett, mellényült a mesebeli gombára hasonlító gyorsleállítónak, aztán mégis eltalálta, s ő még egy tized másodpercig érezte a legyőzöttek megalázottságát, aztán a kis asztalra zuhant a feje és eltűnt a Fekete Semmiben.

Amikor a hajnal felitta a sötétet és túsúrásos fázások suhantak végig érdes bőrén, tudta, hogy megint nyert egy darabka *múlt időt*, amit örömmel csusszantott a többi mellé. Társaival egy közös szégyen lehajtott fejű tudatával kullogtak az autóbuszokhoz, mint egy vert sereg. Annyit tán éreztek, hogy legyőzték az éjszakát, talán valamit nyertek is, de a végelszámolást nem ismerték. A férfi azt remélte, hogy üres a bal nyolcas ülés, mert ott felteheti a

lábát, s hunyt pilláin keresztül érezheti a naptűk szúrását.

Emberünk számítása szerint már csak két év kell /jó az háromnak is/ és megszűnik a bérmosoly, kivonhatja magát ebből az eszement világból s akkor, akkor aztán majd! Hej! De jó is lesz akkor!

*

A nemzetközi nagyvállalat, limitid meg kampeni, a Magyarországon egyedülálló beruházással indított leányvállalat működésének kilencedik évében kezdett elkurvulni. A csarnok vizuáltábláin (tacepaoin) emelkedtek a selejtszázalékok. Finoman, hónapról hónapra, pedig semmivel sem dobtak többet a szemébe, mint előtte. Az alkalmankénti gyári szentmiséken: a "meetingeken", elkezdődött a "nagyüzemi hullámvásznak" mondott mellébeszélés. Ennek alaplocsogása; a munkás saját munkaterületén nem engedhet tovább hibás, vagy akár bajos terméket. Mert felelőssége van, mert az ő felelőssége is, mert ő a felelős. Mintha minden virághoz illat is tartozna. A "nagyüzemi hullámvásznak" második fordulójában a "piaci viszonyok" kerültek a hűsvágódeszkára. A nemzetközi, a versengő, meg a szigorú, meg az alternatívákat kínáló. Dekázgató feltételrendszerek ismertetése, amiben könnyű kézzel tömeges ázsiai offenzíváról beszéltek, ahol nem olyanok a munkakörülmények, mint itt, és csak arra várnak, hogy! Egy esélyünk marad, ha önök még jobban és most aztán tényleg, és átszervezzük az ellenőrzést, és új pontokat állítunk fel, és már csírájában csirkázunk, ezért most konkrétan és célirányosabban, hatékonyan, de nem kivitelezhetetlenül, átvilágítva, feltárva és újjáalakítva, meg valami ilyesmik, tömören, elemzően. "Szóval, feladat van bőven. Ezért a mostani termelési évet záró rendezvényünket kicsivel szerényebb körülmények között, egy tányér hideg ideg, egy pohár ital és más semmi." Semmi más. 1 s más. Más.

Győzött Kína, Mongólia, Azerbajdzsán, Litvánia, Umpertunámia és a többi nagy-nagy keleti tigris, sárkány, patkány éve, kicsi-kicsi fizetéssel, sok-sok szorgalommal.

- Hölgyeim és uraim, köszönjük a munkát, a gyárat leszereljük, a csarnok itt marad, mert fordulhat még úgy a világpiac, hogy mi visszatérünk és akkor nagyon fogunk örülni az önök eddig megszerzett ismereteinek, szaktudásának és nyelvtudásának! ("Azok a kurva puncsosok!") Viszontlátásra.

A Munkaügyi Központ területileg illetékes ügyintézője átfutva emberünk "önmagáért beszélő" papírjait, lélekben kikereste magának a J 6-os álarcot (belső felén ezzel a felirattal: "öregem, 58 éves korodra jól kibasztak veled"), és igen készségesen világította meg előtte a pályát, amely csak visszafelé volt ismert. Mosoly és bizakodó szemsugár ezerral, "de egyelőre a járadék és majd értesítem, de addig is a havi regisztráció (u.m. a hullaszag nyomkövetése), és majd meglátjuk, hiszen sohase lehessen tudni" című próféciák.

*

Gyárfüggetlen életének első napjait azzal töltötte, hogy megpróbált felszabadult és örömtias lenni, hiszen végre kipihenheti mindazon gyötrelmeket, miket a folyamatos műszak természetlensége kialakított benne. Figyelt rá, hogy rendszeresen és azonos időben táplálkozzon, ezzel párhuzamosan igyekezett visszatálatni az emésztési hadművelet törvényszerűségeihez. Alvási szokásaira emlékezett, amiben nem volt álomszuszék, csupán későn fekvő és későn kelő, most azonban az átlagosnál korábban feküdt és később kelt. *Azt gondolta*, hogy a gyöngyöző bosszú kedvéért hosszabbakat alszik. Megpróbált átfogóbb tervet kovácsolni, mert az eddig összehordott vágyakban nem szerepelt *ez a függő helyzet*, még kevésbé a légritka tér mindennaposságának a tudata. Hirtelen nem látta a közeli jövőt, a két évet (jó az

háromnak is), de ami végképp érthetetlen volt számára: a holnapi napot sem látta - s ez zavarba ejtette. Ödöngött a portán, sorra vette a megjavítandókat. Évszaknak megfelelően feladattervet írt egy lapra, melyet újra és újra átrendezett. Összhangot keresett a lehetőségekkel, a muszájjal, és nem utolsó sorban a kedvvel. Mert kedv nélkül csak úgy működhetne, mint a gyárban. Az meg mégsem járja!

- Hoztam a munkanélkülit. - mondta *ezt* a kapuban a postás olyan magától értetődően, mintha csak azt ugatná vastag hangjával, ami egyébként az egész utcát körbetáncolja, hogy "ma szép napunk lesz". Emberünk a vény letépett szalagjával és a számolatlan pénzzel leroskadt előszobája műanyagszékébe. Úgy érezte lángra lobban a füle, mint gyerekkorában, amikor az iskolában az a disznó Fleki előbb pajeszát húzva lábujjhegyre kényszerítette, aztán felső ponton elengedte és a rogyanással azonos ütemben irdatlan pofonnal repítette őt a falhoz. Érezte a tenyér pezsgő lenyomatát a képén és belsejében a felszívódással határos összegömbölyödési vágy ébredt. Ettől a reinkarnálódott pofontól egészen új színben tűnt föl a múltja. Rámeredt a kezében verdeső slejfnire és hirtelenjében felfoghatatlanul jelentéktelennek és nevetségesnek tűnt az a görcsölés, papírmunka, utazás, várakozás, ami odáig juttatta, hogy felvegyék a gyárba. Önéletrajz, ilyen-olyan igazolások, értesítés valami közös tájékoztatóról, amiből alig értett valamit, vagy ha igen, akkor azt, hogy itt nagy titkok vannak, amihez jól meg kell szűrni az egyedeket. Aztán valami obszcén tisztaságú helyen megrendezett egyedi elbeszélgetések következtek, ahol ő ül az asztal egyik felén, vele szemben három másik ember, akik látható módon valami nagyon fontosat magyaráznak, de ő nem érti, csupán arra kíváncsi, hogy alkalmazták-e, vagy se. A gyárról semmit se mondanak, vagy ha igen, akkor azt egy másik nyelven mondják, amit nem ért. Olyan szavakat kevertek a beszédjükbe, amitől zavarba jött és az a képzet alakult ki benne, hogy itt tulajdonképpen

csocsófiguráknak álcázott haditechnikai eszközöket gyártanak, amit nem akarnak ilyen nyilvánvalóan közölni vele. Mire hazaért, asszonyának is azt mondta, hogy az "interjú" megvolt.

Aztán egy hónap alatt kialakultak az ilyenes délelőttök, az olyanos délutánok és az elképesztő éjszakai műszakok. A fajgátlástalanul használta stigmáit, amit a műanyag uniszex tompított ugyan, de elfojtani nem tudott.

Amikor "idő volt", kék színű ellenőrző könyvével tisztességtudóan megjelent a Munkaügyi Központban, sorszámot kapott ("tüdőlövésre haslövést"), optimalizált várakozási lehetőséget (50 emberre 11 összecsavazott vasszéket), bélyegzőt, mosolyt, biztatást és érvényesített igazolást a megjelenésről, aminek másodpéldányát távozáskor a 19 éves, fontos beosztású lánykánál kellett leadni. A szemüveges teremtés egy előrehaladott állapotú látássérült mozgáskultúrájával vizsgálta meg a papírfecnit, majd egy kétszáz temetési zokogás rutinjával bírót hantoló alapközünyével rejtette egy dossziéba. Megvárta a helyközi járat körvadászatból megmaradt darabját, kifizette a menetjegy 75 %-át, és nem kapott jegyet. Utána már teljesen mindegy volt, hogy hova ül, legfeljebb szeme tétovázott egy picit hosszabban a bal nyolcas széken, ahol a lábát is feltehetette.

*

Munkatervén vészes gyorsasággal szaporodtak a kipipált feladatok száma. Kigittelte az előszobaablakot, visszaerősítette a küszöbsínt, a kellesténél gyakrabban takarított fostos tyúkjainál, kapálta a kertet, amit egyre jobban gyűlölt, mert érezte, hogy a veteményes csak erre az évre oldja meg az időmúlást. Hirtelenjében nem látta a jövő évet, csak egy hatalmas lyukat, amin sem áthaladni, sem kikerülni nem áll módjában. Elvégre semmi nagyobb feladatnak sem foghat hozzá, mert szűkül a kassza, mert akármikor bejöhet egy munkaalkalom

s akkor ő ott áll félig kész háztartással, amit rendszerető gondolkodása nem engedélyezett a számára.

Nyáron hatalmas jégeső verte el a falu egy sávját. A férfi kertje is áldozata lett a pusztításnak. Állt a simára kalapált zöldséges padok közt, nézte a zöld vért szivárogtató törött hagymaszárazakat, a lányágukban meggyalázott gyümölcsfákat, sebhelyes szőlőtőkéket, aztán megroppant gerinccel előreballagott. Hattyú, az öreg komondor óvatoskodott a közelébe, mire emberünk szokatlan durvasággal mordult rá: "Takarodj a kurva anyádba!" Forgolódott egy darabig az előszobában, aztán úgy döntött, itthonos nadrágjában megy a kocsmába. "A szar is le van szarva."

- Mi a pálya, Fater? - kérdezte a kocsmában Hantali, az építési vállalkozó. - Az éjjel jól elkente az Úristen a szánkat, mi?

- Hát el.

- De majd letöröljük, mi?

-Le. Le-le! De még lejjebb! - értelmetlenkedett emberünk. - Hantika! Nincs valami munka?

- Neked, mi?

- Nekem.

- Ebben a köcsögségben senkinek se könnyű, mi? Az szentség, hogy ezt a kurva láncot egyszer a dobermannra teszem, mi, állandóan bekapja a szőrömet! - mondta dühösen Hantali, és cibálni kezdte kisujnyi vastag nyakláncát.

Hazafelé menet a távolabbi bolt felé vette az irányt. Kétliteres pille palackban bort vásárolt, s amikor kilépett fülébe robbant a déli harangszó.

A Munkaügyi Központban hadiállapot uralkodott. Vezetékgombolyagok türemkedtek ki a falból, bútorlapok álltak itt és ott, finoman színelt cirádájuk mutató volt. Filungos ajtólapok vártak a helyükre, apácarácsos térelválasztókat lazúrozott egy inas.

- Szépek lesznek. - mondta emberünk.

- Hát, muszáj, tudja a régi garnitúra már nagyon lestrapálódott! Képzelve beálltak a palántái! - mondta az előadó, akivel igen jól megértették egymást.

- Csak óvatosan a vízzel! Harmadnaponta, legfeljebb, de azt érzi az ember, ha a hüvelykujját belenyomja! Van valami?

- Á, semmi. Senki se küldött állásajánlatot. Na majd, esetleg, a jövő hónapban.

Míg a buszra várt, beállt a kocsmába ívelt pultjához és rumot ivott. A benne szétáradó melegtől úgy érezte, hogy ki egyenesedik, mint hanyatt fektetett zöldségeskertje.

*

Fűsöprűvel összehúzta a letarolt kert keményedő leveleit, olajat lottyintott rá, körbenézett, látta nem volt alapos, de "a többit majd elintézi a természet" és meggyújtotta a kupacot. Közben tudta nélkül kategóriát váltott. A munkanélküli járadékból áttették őt az "álláskeresőket ösztönző juttatások" fejezetbe, annak is az "álláskeresési járadék" alcsoportjába, majd kisvártatva az "álláskeresési segélybe". A "palántás előadó" arról mesélt, hogy a Munkaügyi Központ kinötte magát, új épületbe költöznek. Kölcsönösen örültek ennek, mert emberünk úgy találta: tán tágasabb lesz a váróterem.

- A palánták termőre fordultak - mondta a hivatalnok zavartan, majd így folytatta; - tudja lejárt. Esetleg az önkormányzat, ha a paraméterek konvergálnak a helyi rendelettel.

Míg a kocsmába ívelt pultjánál a busz érkezésére várt, apró kortyokban fogyasztotta el a deci rumot. Agyában mindent megpróbált félretolni és a közeledő szüret tennivalóit vette számba. Hordók, kádak, csetreszek, prés.

Bentről kifelé gondolva a dolgokat úgy találta: semmi értelme sem volt az "interjúknak", mert akik ott összeverődtek, épp olyan átlagosan vízszintesek voltak, mint bármely formájú edényben a folyadék állása. Kertész, pedikűrös, szakmátlan eszes és szakképzett bunkó, traktoros és állattenyésztő, esztergályos és vājár, eltarított háztartásbeli, fodrásznő és betanított munkás - semmi közös nem volt bennük.

Pontosabban; ami közös volt bennük az a szétszórattatásból született közöny, flegma keserűség, ordenáréság, kinek-kinek alkata szerint. Olyan bosszantóan egyformák voltak, ami bentről nézve *érthetlenné* tette a felvételi procedúrát. Akkor mégis miért a macera? Miért? Miért - kérdezte sokadjára, míg nem a tévéből elkapott egy szót, ami úgy hangozott: a kiválasztottak. Igen, őket kiválasztották, ez kétségtelen, mert vele együtt indult egy falubeli műszerész is, az meg mégiscsak más, mint ő a mezőgazdasági iskolájával, aztán mégse vették fel. De mire jó a kiválasztottság, ha eltűnik mögüle a közeg, és ő *visszaesik* oda, ahonnan kiválasztották? Alkalmatlan lett volna? Nem, nem lehetett alkalmatlan, hiszen háromszor is kapott kitüntetésként többletékezési jegyet. Akkor? Akkor a kiválasztók voltak alkalmatlanok? Az nem lehet! Ilyen világcég nem lehet alkalmatlan, különben hogy lenne világcég?

A jégverés miatt gyenge szüret ígérkezett. ("A fene megette: egyik szemről terjed a másikra a rothadás, hiába permetöli az ember! Ezt nem lehet injekciózni, mert...") Mert mi van akkor, ha a kiválasztók és módszereik is különlegesek, így aztán sajátos egyedeket keresnek? Hiszen ő, tulajdonképpen egy sajátos ember, és erre számtalan példát is sorolhatna, s miután ez így van, akkor csak a különleges eljárás furcsa célját, értelmét kellene felfedni, és egyből minden világos lenne. Mert hát tény, ami való, mindenki kapott szurit. Egy ilyen általános valamit. Aztán ők bemozdultak és végiggondolva a mozgások világát látható, hogy mindegyiknek van eredője és vége, közben pedig valamilyen pályát írnak le. Mármost itt egy világcégről van szó, amely van itt is meg ott is. Hol itt él nagyon, hol ott él nagyon, aztán tovább áll. Vándorol, mondhatni. Szóval ez egy vándorló világcég, ami vándorlás közben pénzt csinál, mint a magyarok régen, akik vándorlás közben pénzt loptak. Ám ha a vándorló pénzcsinálás a cél, akkor a legeslegjobb embereket kell megkeresni, nem pedig az ilyen-olyan gyári munkásokat szekálom a hülye inter-

júkkal, tehát itt egy egészen más felállással van dolgunk. Itt a pénzcsináláson túl van egy másik, egy nagyon rafinált, trükkös dolog is, amit ezek a magyarok nem ismernek fel, mert egyszerűen hülyék. Itt arról van szó, hogy a pénzcsinálók tüskéket nyomnak a magyar testbe, mégpedig úgy, hogy akit nem alkalmaznak, megsavanyodik, akit alkalmaznak, azt idomítják, aztán bezárják a gyárat és a tüske marad. Ezek tulajdonképpen felbérelt tüskék útján mérgezik az országot, de valószínűbb, hogy az egész emberiséget. És ezt nem tehetik meg máshogyan, minthogy ők nem az emberiség részei, tehát emberen kívüli alakokkal van a dolog, nem véletlenül olyan merev az arcuk. Tulajdonképpen mosolyogni sem tudnak, csak elhúzzák a szájukat és úgy tudnak nézni, mint akik képesek *kinézni* az emberből a legtitkosabb gondolatait.

(Ricsajos seregélyhad támadta a szőlőtökeket.) Sokkal többet kell aludnia, és diétázni kell, valamint csökkenteni kell a bevitt szőrazanyag-tartalmat, mert a bajokon ezek szoktak segíteni. Nem elég gyerek-halottként összehúzódkodni addig, amíg a vénasszony elmegy a boltba, a maga tüskés világába! Tovább kell várni, *kitűrni* a sorstól, amíg valami újabb, selyemfényű csöndporlások ölelik körül, és közben nagyon kell figyelni. A kintre, a bentre, a burkokra és gubókra, mert azok nagyon sérülékenyek, minden tüskére szét-pattanhatnak, azért minél tovább kell hunyt szemmel az ágyban maradni és őrizni a kerek üveggolyókat, amiben a jövő sárkánykölykei várakoznak a teremtés egyszeri gyönyörűségére: a születésre, de vigyázni kell, mert a születés pillanatában a sárkánykörmök tüske-hegyesek, ezért le kell préselni őket, de ehhez gyakorlat kell, a préses gyakorlata, akinek munkája nem egyszerű, mert egyszerre több dologra is figyelnie kell, nem beszélve arról, hogy az izmoknak is a helyén kell maradniuk úgy, hogy sokáig, nagyon sokáig a pattanásig feszült állapotban maradjanak, és ebbe nem lehet elfáradni, nem vonhatja el figyelmét se kemence, se bugyi, se ócska bor, mert csak a

teljesítményszámítahibátlanágvégtelenfut
ószalagjángördülővilágtörténelmiidőamely
azidegenekáltalvezetettvilágokatigazítjaeg
ynemlétezőistenhezakihezabutákimádkozn
akpedighatudnákhogyistennincscsakénvag
yokakifelismertematüskehordozókatáldoza
tokatésakeretlegényeketnometagaburkokfont
osságátebbenaebbenaebben

A kórosan sovány férfit karácsony
másnapján látogatta meg az idegosztályon
a fia és a menyé.

- Hogy vagy Apácska? - kérdezte a fiatal-
ember.

- Jól fiam, jól, csak nagyon sok a dolgom.
Még rengeteg tüskét kell begyűjtenem,
sokkal többet, mint neked, mert különben
nem ismer fel az emberiség!

SZUNYOGH PÁL

Ölyvszínű levelek hullanak

***Akasztófára való október!
Hiányod másodperceit cipeli a köd
Bokáig vágott kukoricaszár közt
Kései kelésű fácán lödörög.***

***Bokáig vágott csutkalabirintus
Fonnyadt csöveken matat a pocok
Dermedő tücsök d-dúrja halkul
A csalitból meglőtt őz oldalog.***

***Villamoszékbe való november!
Anyám a földeken csak tusát talál
Mire ölyvszínű levelek hullanak,
Már őt böngészi a halál...***

A felégett Hortobágy (olaj, farost)

NOVÁK VALENTIN

Költő születik, meghal...

1. SZIMBOLISTA

Tavaszi földből dugta ki fejét.
Illuminált volt, több fényt követelt.
Kikönyökölt zakója vele nőtt.
Fotoszintetizálta verseit.
Repedő kérgén mézgas izgalom.
Gyökere a pokolból szítt erőt.
Koronája, ha volt, a mennybe tört.
Ezeregy tollgallyával eget írt –
felhő-eposzt, zápor-epigrammát,
fényhimnuszt és ónos elégiát.
Papirusz-rügyei kifeslettek,
s szó-erekkel átszótt levelek
üzenetét szerteszt rezegték...

2. AVANTGARD

Költő születik felnő, meghal...
Hozta a cet, és cet viszi el...
Kiköpi a semmi,
benyeli a semmi...
Közte, ha volt is, csak felesel!

Költő meghal, újjászületik,
és cetgyomor ontja a verset...
Benyeli a szótárt,
kiköpi a formát –
gyárt dantei új fejedelmet.

Kell, hogy a lét picit átszűrve,
verset szüljön, mi a szén tükre...
Benyeli az éj-lényt,
kiköpi a létfényt,
cetolaj üzemű mélyfülke...

3. POSZTMODERN

Minek a költő dagonyába?
Beszarazódik a verslába!
Szúrd szíven magad a tolladdal –
jobb neked a tánc a holtakkal!
Minek a költő, minek tolla,
minek a sárba észmotolla?

Kórus:

*Ha vagy olyan mágus, mint monddod,
Visszautadra legyen gondod!*

*Sárban lépünk egyszerre...
Egy dalt fújunk kedvünkre...
Ritmus nélkül, rím nélkül...
Fontosabb, hogy ész nélkül...*

*Ha vagy olyan mágus, mint monddod –
meg se szüless, mert elrontod...*

4. VALENTINOS

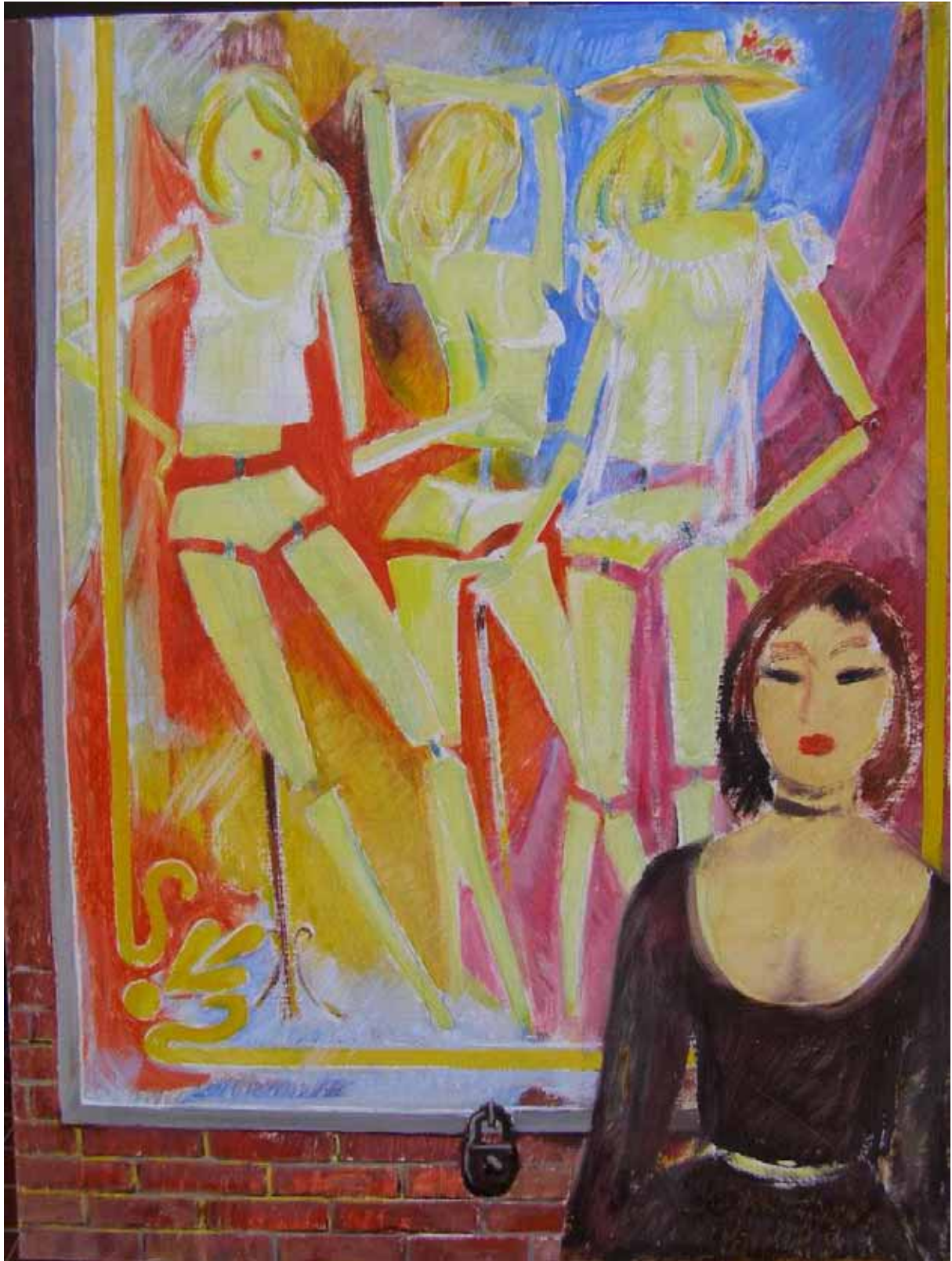
Rövidre vágtak, rövidre zártak,
sistereg belül a becsvágy.
Megölnék itt lenn, herélnék ingben,
beléműtik a beretvát...

Minek csikorgok, kire is morgok?!
Senkivel bolond, ki bokszol!
Elönt a vérem, csorog ki szépen –
pocsolyába gyűl a sorokból...

Középszer-Isten, vezess ki innen,
mutasd a zsenik országát!
Elítéltettem, levitézlettem –
tömlöcöm csönd-nyirka jár át...

Aki tud itt „fenn”, patkányelitben
ne csikorgassa fogsorát!
Alagsor-zenit, földmély-magnetit
jelezze útját, jó sorát!

Ha majd a Lennben, kukacreg' mentben
eposszal tömöm a férgeket,
kívánok nektek, rajtam ítélők –
ethosszal teli életet!

Kirakat (olaj, farost)

AUDITOR

Szávai Attila írásai

THM

Nehéz, novemberi ködök takarják el terhükkel a várost. Javarészt reggelről. Napközben mostanában meg azért nem látni semmit, mert aki teheti, gazégetésben éli ki piromán hajlamait. Egy merő füst a kisváros. Szeretem az őszi gazégetések fűszeres szagát. Csak kissé sokáig tart, mire kiszellőzik a völgy. A város évszázadokkal ezelőtt kezdett befolyjni a völgybe. A völgy lassan megtelik, a város ki fog buggyanni a szélén, és ismeretlen erők parancsára keres majd magának utat. Valószínűleg ráfolyik majd a szántóföldre, a szürke épületek magjait ott-hagyva. Aztán nagy daruk hívására előbújnak a föld alól, nyújtózkodnak majd, és elégedetten mosolyognak. A lakosság is elégedett lesz, felveszi a hitelt, tehát a bank is elégedett lesz, elégedett lesz, tehát még mohóbb lesz, és még több reklámot készíttet majd elégedett reklámszakemberekkel. A reklámszakemberek így nemcsak nyaralni tudnak menni, hanem tavaszolni, őszölni és telelni is. Csak így: őszölni. Az őszölők egyike már elégedett. Leforgatott egy elmondása szerint igényes, kellően manipulatív, színekben gazdag reklámot, jól hangzó százalékokkal, meg THM-ekkel (THM=Te Hülye Marha). – Van a reklámban egy olyan spiné – mondja nekem-, hogy az agyad eldobod. Az agyvelőm eldobálásával kapcsolatban megnyugtatom, nem repül az sehová. Meg amúgy is néha magától elszáll, úgy kell kikötni valami bevált ideológiai cövekhez. Aztán arról beszél ez a derék ember a langyos napfényben, hogy a jó reklámban az a hatásos, ha pörgős. Tele kell rakni azt a rövid időt – magyaráz – jó sok mindennel, lehetőleg minél több érzékét meg kell fogni annak a sok birkának. Utóbbit már közelebb hajolva mondja, szinte bizalmasan. A beavatottak büszke titokzatosságával dőlök hátra és gyűjtök rá egy cigarettára, ha ez a jelenet egy reklámban szerepelne, talán hunyorognék is hozzá. Éppen csak annyira, mint valami revolverhős az izzadtborostás vadnyugaton. És komoly dolgokat gondolnék közben. A kékes füstöt kifújva kérdezem tőle, hogy a reklámok idejére a karikás korhatárokat miért nem hagyják kint a sarokban az elvtársak. A válasz hümmögés és kuncogás. Erre felemlítem egy idősebb, de még mindig serdülő ismerősöm mondatát, miszerint azért nem szereti a reklámokat, mert ribancokkal és stricikkel vannak tele. Tényleg... Hol vannak a szürke, buta, csúnya és megvezethető állampolgárok? Miért nem fogatlan szabolcsi kisnyugdíjassal reklámoznak hajlakkot? Miért nem reklámoznak ételeket kövér, megereszkedett keblű bérszámfejtő asszonyokkal? Mondatról mondatra izgatja feljebb magát idős barátom ilyenkor. Úgy kell megnyugtatom, hogy nézzen körül, miről is szól az egész. Mert ezek a rövid, pornográf, horrorisztikus, hamis ideológiákkal vastagon megrakott izék sok mindent sugallnak ám. Például megtanítanak a hiúságra, gyávaságra, pökhendiségre. Valóban birkákká lesznek a társadalom arra fogékony elemei. Pontosan azokra vetve célkeresztet, akik a társadalmi mobilitásra kevésbé esélyesek. Akiknek tényleg kiút és megoldás a napi kötelező talkshow-mennyiség. Akik tényleg elhiszik, hogy a majom fogkrém nélkül le sem jött volna a fáról. Szinte intravénásan kapják a dózisokat. A padon mellettem ülő reklámguru kézzel-lábbal magyarázza egy reklámfilm zsenialitását, közben hangosan, izgatottan, hadarva beszél a részletekről. Úgy kell megnyugtanni. Közelebb hajolok hozzá, majd egy sárga falevéltre mutatok a földön. – Miért nem reklámozzátok az évszakokat – kérdem - mindig csak ruhákban, meg kozmetikumokban akarjátok árulni az őszt vagy a tavaszt. Miért nem önmagában akarjátok eladni? Önmagáért...Persze. A természetfilmek, az más. A természetfilmek a folyamatokról szólnak. Kérdéseket vetnek fel, amikre

többé-kevésbe magyarázatokat is adnak. Miért nem készít valaki olyan reklámot az évszakokról, ami nem kérdez, és nem válaszol? Csak megmutat egy sárga falevelet. Vagy egy gyermek lábnyomát a friss hóban. Modellek és modern zenék nélkül. A reklámember erre hátradől, összefonja karját és hosszan néz egészen távolra.

Homokbánya (olaj, farost)

H. TÚRI KLÁRA

Tolvaj idők látképe

Ki a ligetből lábálnak a fák
kattogón fut a vonat
múlást mímel az öntudat

Vizet cikkant mozdulatnyit
foncsor mágia-köreit
járja hónapszámra -
otthont nem vonz
fárasztja ég
körüzget szerteszét,
harmaton vesztve teret
nap-tükrét nem lépheti át –
vizén akár a szellemek
lebeg lebeg a molnárka-nép

Hát te, kinek tétova lelke
mennyire érti a bolond királyt
-kinek alóla lova messze fut s
mi az hogy vetkőzne láza panaszára –
magyar a magyart ha alázza:
látod-e hol áll Ararát?

Mert szélvár nő s készül a bárka
Noéval tart ki hitte a csodát
s hol egybevág felső- és alsó-világ
az lesz majd amit Isten is akar:

Galamb jó, csőrében olajág...

Nagyapám emlékére (olaj, farost)

HÍREK

Életének 77. évében elhunyt Pajli Sándor, aki márciusi számunkban a sokaknak tetsző *Szenegáli füttyös varjú* című írásával szerepelt. Irodalmi listákon a *Maráczy* nevet használta.

Nyugodj békében Sándor bátyám! Hiányozni fogsz nekünk! (A Szerk.)

Alkotók Nógrád Megyei Szövetsége

A Pásztón működő *Athéné Alkotó Kör*, s annak elnöke, **Zsiga Lajos** meghívót küldött Nógrád Megye négy alkotókörének, a balassagyarmati *Komjáthy Jenő Irodalmi és Művészeti Körnek*, a rétsági *Spangár András Irodalmi Körnek*, a salgótarjáni *Balassi Bálint Asztaltársaság* művészeti egyesületnek, és a salgótarjáni *Palóc Paraszasszusnak*, hogy a Pásztón megrendezendő megbeszélésen 2006. 10. 30.-án részt vegyenek. Az *Athéné Alkotó Kör* által felvetett javaslat az, hogy a megyei alkotók, alkotókörök az **Alkotók Nógrád Megyei Szövetségének** megalakításában együttműködjenek. Ehhez, és a szándéknyilatkozat megtételéhez a vitaindító iratot, javaslatot elkészítették, és azt már a találkozó előtt a Kööröknek elpostázták. Az említett Köörök közül a balassagyarmati *Komjáthy Kör* nem küldött résztvevőt, ám telefonon jelezte örömet és egyetértését, csatlakozási szándékát.

A rétsági *Spangár András Irodalmi Kört* Tinyei Brigitta, Szálybely Zsolt és Karaffa Gyula képviselte. A megbeszélésen a résztvevők kifejezték örömeiket és köszönetüket, amiért az *Athéné Alkotó Kör* ilyen javaslattal állt elő. Zsiga Lajos a Szövetség életre hívását a következőkkel indokolta: „Szükség van a Szövetség munkájára, mert olyan emberek tevékenységét segíti és koordinálja majd, akik kulturális és művészi termékeket állítanak elő, amiktől megyénk nem szegényebb, hanem gazdagabb lesz.”

A megalakítandó Szövetség nagyobb eréllyel tudja majd képviselni a különböző pályázatokon a tagszervezeteket, alkotókat, mint ahogy az ők egyedül tehetnék. Közös programok szervezésével, közös bemutatkozások szervezésével, közös antológiák, könyvek kiadásával még színesebbé tehetné megyénk kulturális életét. A megbeszélésen a Szövetség megalakulásának részleteit, az ehhez szükséges további teendőket vitatták meg a Köörök képviselői. A megalakulás további híreiről Olvasóinkat időben tájékoztatjuk.

Pályázat a Spangár-díjra

A rétsági *Spangár András Irodalmi Kör* pályázatot hirdet a vers és prózaírók részére. A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül minden alkotó részt vehet. Az írásokat digitálisan is kérjük mellékelni, lehetőleg a kevésbé sérülékeny CD-n. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. A jelíges pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását. Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek leadási határideje: 2007. január 15.

Cím: Spangár András Irodalmi Kör Városi Művelődési Központ és Könyvtár 2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emlékplakettet és a hozzá járó oklevelet. Az arra érdemes írásokat megjelentetjük a *Kör* 2007. évi antológiájában

Végh József mkl.

E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású

Cegléd József (Bácsalmás, 1954) Nagyoroszi, közalkalmazott, író

Dobrosi Andrea (Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő

Fetykó Judit (Sátoraljaújhely, 1956) Budapest, közalkalmazott, író

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964) Nagyoroszi, ny. közalkalmazott, vállalkozó

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Novák Valentin (Budapest, 1969) Budapest, író, költő

Óvári János (Salgótarján, 1943) Rétság, rajztanár, festőművész

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Szunyogh Pál (balassagyarmat, 1963) Tereske, nyomdász, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:

Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:

Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:

Konczili Éva

Szerkesztőség címe:

2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:

0630-383-5385

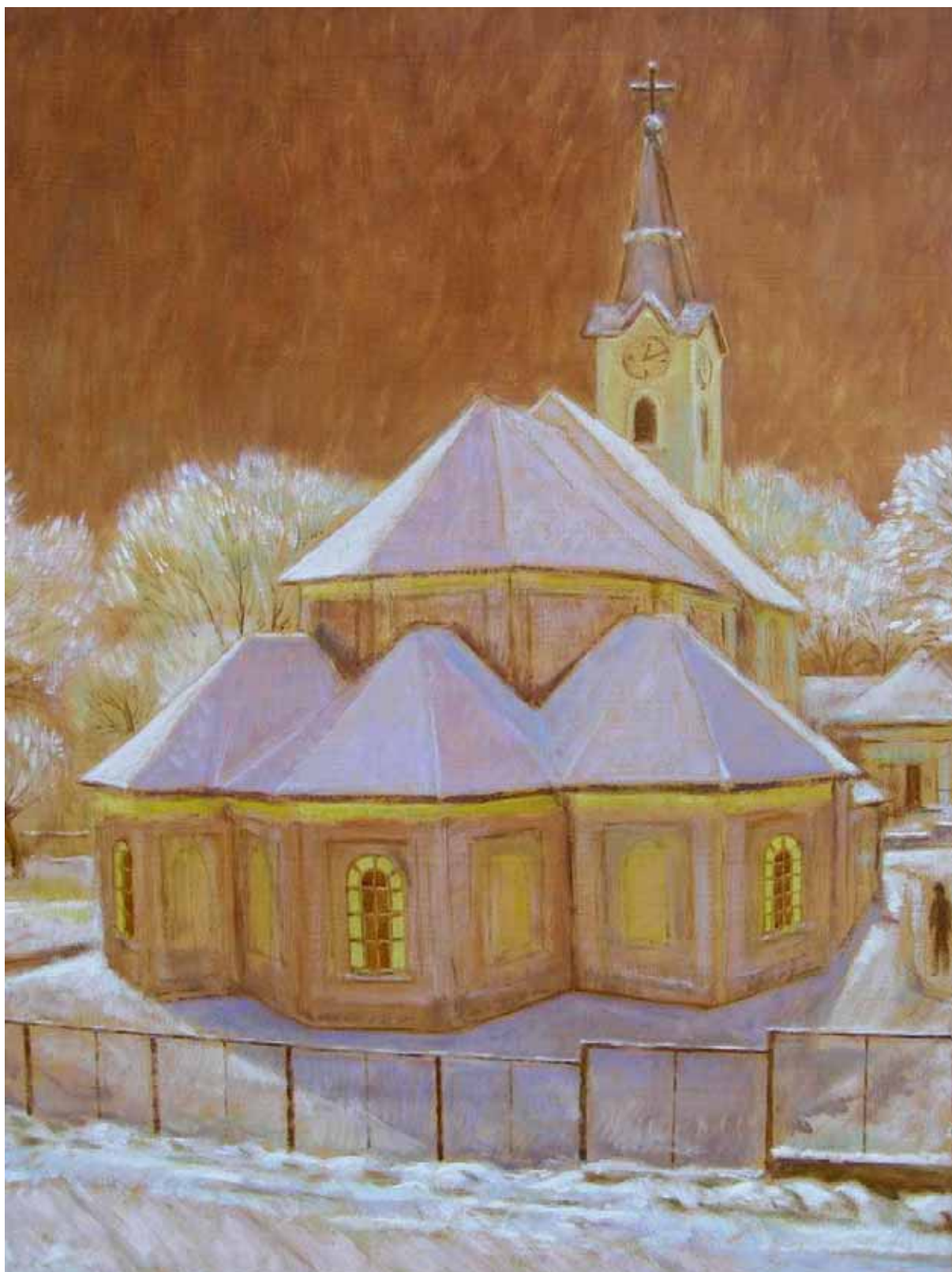
Email cím:

[**karaffagy@freemail.hu**](mailto:karaffagy@freemail.hu)

[**hgev@freemail.hu**](mailto:hgev@freemail.hu)

Kiadja a rétsági Művelődési Központ és Könyvtár

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Óvári János: Téli este (Rétsági templom) (olaj, farost)